

Posamezna številka 1 Din mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inšertatom po dogovoru

PONEDELJSKI

SLOVENE

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III. Telefon št. 2050 in 2996. - List izhaja vsak ponedeljek

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6 Poštni ček. račun. Ljubljana 15.179. Telefon št. 2992

Junaštvo brez primere

Kadeti se branijo dalje in so rdeče pogнали v beg

Toledo, 20. septembra. Poseben dopisnik United Pressa, ki je v taboru rdeče milice prisostvoval obleganju Alcazarja, ki se dviga nad Toledom, opisuje, kako so rdeči skušali zagnati to trdnjavo v zrak.

Po več kot dvomesečnem obleganju, za časa katerega so gojenci vojaške šole v Toledu, ki so se utrili v srednjeveški trdnjavi Alcazar, z brezprimerno hrabrostjo odbijali vse napade rdečih polkov, kateri so hoteli za vsako ceno to točko zavzeti, je prišel čas, ko bi morali svoje junastvo zapečatiti s smrtjo. Rdeča milica, ki ni mogla na noben način zlomiti odpora branilcev, ki jih je bilo z ženami, otroci in starčki vred, kateri se niso marali vdati komunistom, 1800 duš, se je odločila, da ogromno trdnjavo po podzemskih hodnikih z minami požene v zrak.

„Rajši umremo, ko da se predamo“

Ze par tednov prej so rdeči poskušali po posredovalnih pregovorih kadete, da se predajo ter so najprej ženam in otrokom, potem pa kadetom samim dovolili prost odhod, ne da bi bili pozvani na odgovornost. Naj so rdeči mislili, kar se tiče kadetov, odkritosrčno ali ne, dejstvo je, da je junastvo teh mladih fantov tudi nanje napravilo globok vtis. Na vsak način pa so hoteli rešiti žene, starčke in otroke. Toda odgovor obleganih je bil vedno isti: „Rajši umremo, ko da se predamo!“ Dne 10. septembra so poslali h kadetom majorja Rojo, ki je bil svojčas učitelj v toledski kadetnici. Opravil ni ničesar, dasi je oblegane dolgo pregovarjal; njihov ponos jim ni dovolil drugega ko da prosijo za duhovnika. Dne 13. septembra jim je madridska vlada poslala kanonika madridske stolne cerkve, don Enrique Vasquez Camarasasa. Rdeči gardisti na straži je bil globoko začuden, ko je nenkrat zagledal pred seboj duhovnika s propustnico madridske vlade. Poveljnik oblegovancev, polkovnik Barcelo, je z miličnikom, ki je nosil pred njim belo zastavo, ter z duhovnikom, ki je držal predse močeno razpelo iz bronce ter burzo s svetim Rešnjim Telesom na prsih, v drugi roki pa mal kovčeg z različnimi svetimi predmeti, korakal proti močnim trdnjavam, kjer so straže vsem zavezale oči in jih peljale v podzemsko katakomba Alcazarja, ki so vsrkane 65 metrov globoko v skalo pod zemljo. Tam je duhovnik čakalo 1800 duš, kadetov, žena in otrok ter starčkov in nekaj drugih civilistov, ki so se odločili za obrambo mesta pred rdečimi. Prizor je bil nepopisen, tako da je bil tudi polkovnik, ki so ga tudi spustili v podzemsko dvorano, kjer so mu odvezali obvezo z oči, do dna duše pretresen. Ko je skušal navzoče pregovarjati, naj vendar opustijo brezkravni odpor, ker bodo inace zleteli v zrak, so ga takoj prekinili in mu veleli molčati, ker se hočejo kot kristjani spraviti z Bogom. Nato so vsi skupaj na glas odmolili Confiteor, se potem posamič izpovedali, nato poslušali sveto mašo — potrebne svete predmete in parante so bili že prej prinesli iz trdnjavske cerkve — in sprejeli sveto obhajilo. Duhovnik je nato še krstil dva otroke, ki sta se bila med obleganjem v Alcazarju rodila. K sklepu so molili litanije. Vsi obrazi so bili zbrani in resni, toda solze ni bilo v nobenem očesu razen v duhovnikovi, zakaj hoteli so umreti ponosni kot Španci in moške — tudi žene so se hotele pokazati kot junakinje in so se zdrževale.

Vse zaman

Tri dni pozneje je prišel v Alcazar čilenski poslanec, ki je bil poslan od madridske vlade s zadnjim pozivom, da naj se predajo in slovesnim zagotovilom, da se jim ne bo ničesar zgodilo. Razgovor je bil topot zelo kratke. Kadeti so rezko odgovorili, da madridske vlade ne priznavajo, da jim more ukazovati samo vlada v Burgosu in da so izbrali smrt. Torej vse zman!

Strašna eksplozija

Oblegovanci so bil imed tem z ogromnim trdom in najmodernejšimi tehničnimi sredstvi s pomočjo asturskih rudarjev izkopali dolg rov, v katerega so pustili poročevalca United Pressa. Globoko pod Alcazarjem sta bili položeni dve ogromni mini z največjo eksplozivnostjo. Mini so potem sprožili z električnim gumbom. Branilci so slišali, kako so pod njimi kopali rov. Ob 6.20 v petek zjutraj sta mini razpočili. Del Alcazarja je zletel v zrak, v mestu Toledu samem pa se je podrla več hiš v bližini Alcazarja in so popokale vse šipe. Nek tovorni avto je dvignil zračni pritisk tako visoko, da je priletel v drugo nadstropje nasproti ležeče hiše in napravil veliko luknjo v zid. Prebivalci k temu bili mesto spaznili, ker jih je rdeča milica k samu pozvala, preden so pritisnili na električni gumb. Nato so oblegovanci, tisoč moč, z bajonetom na puški in ročnimi granatami napravili čez ruševine naskok, pričrčani, da je vse pobito in mrtvo. Toda čudo! Bili so sprejeti od strašnega ognja strojnic, za katerimi so stali kadeti, ki se jim ni bilo ničesar zgodilo! Vsaj večini ne. Očitno mine niso mogle razdreti podzemskih prostorov.

Kadeti so pogнали rdeče iz Alcazarja

Vladne čete so bile zagnane v divjem begu nazaj. Nato je začelo vladno topništvo bombardirati ruševine Alcazarja ter zgradbo bivšega vojaškega poveljstva, ki so jo uporniki večeraj z nenadnim napadom zavzeli. Vladne čete so v zgodnjih urah evakuirale oni del Alcazarja, ki so ga bile zavzele. Okrog pol dne je general Asenzio, poveljnik republikanske vojske, ki je ponoči prispel v Toledo, odredil, da se pripravijo velike brigadne četi in bencin, ki se je imel

brzgati na poslednje zaklone upornikov. Miličniki so ukaz izvršili pod zaščito ognja, ki so ga sipali njihovi tovariši na zgradbo vojne komande. Ko so miličniki prispeli do zgradbe in ko so že pričeli polivati jo z bencinom, so uporniki nenadoma izvršili napad iz nje in po kratki borbi so se polastili cevi z bencinom in jih napirali proti vladnim postojankam. Sicer jim namera ni uspela, toda poskus miličnikov je propadel. Uporniki so takoj nato prešli v protinapad in potisnili miličnike nazaj. Ze popoldne pa se je razvila nova krvava borba sredi eksplozivnih granat in dinamičnih bomb. Miličniki so prisilili upornike, da so se umaknili v kleti, odkoder so se vgnezdili okrog svojih strojnic. Miličniki so zasedli ledaj vse vhode v kleti. Topovi kal. po 155 mm, s katerimi so dolje bombardirali zgradbo, so utihnil. Posebni oddelki miličnikov, sestavljeni iz iberških anarhistov, so izkopali v kletno steno zgradbe veliko luknjo in vrgli v nočranost 10 dinamičnih patron. Patrone pa niso napravile mnogo škode, ker so temelji zgradbe zgrajeni iz granita in so zidovi zelo debeli. Vendar so uporniki nehali streljati. Obleganje zgradbe se nadaljuje.

Toledo gori

Toledo, 20. septembra AA. Mesto je v plamenih. Požari ni pogasil niti velik naliv, ki je trajal večeraj popoldne skoro celo uro. Od daleč mesta sploh ni opazili, ker ga zakrivajo gosti oblaki dima.

Na fronti pri Talaveri so vladne čete ponovno z vso silo napadle uporniške postojanke. Več vladnih letal je preletelo Toledo in preganalo uporniška letala, ki so skušala pomagati upornikom na bližnji fronti.

Na Majorci so se izkricali Italijani

Barcelona, 20. septembra. AA. Tukajšnji list »Solidaridad Obrera« poroča, da se je na balearskem otoku Majorci izkracal večji oddelek italijanskih čet, tako da je sedaj ves otok dejansko v njihovi oblasti. Na mnogih zgradbah je opaziti poleg španskih tudi italijanske zastave. Vrhovni poveljnik na otoku je stvarno italijanski poročnik bojnega broda Rossi. List pravi dalje, da so po poslednjem napadu vladnih letal na Majorco poslali na otok iz Italije večje število letal, ki jih je kupil znani španski milijonar Juan March.

Burgos, 20. septembra. AA. Uporniki so na aragonski fronti dosegli važne uspehe. Pri Tieu so pregnali vladne čete z njihovih postojank blizu tamkajšnje bolnišnice za duševne bolnike. Na bojišču je obležalo 500 mrtvih.

Burgos, 20. septembra. AA. Nacionalistični rušilec »Velasco« je s pomočjo dveh oboroženih ribiških ladij potopil neko vladno podmornico.

Nacionalisti prodirajo proti Madridu

Pariz, 20. septembra. AA. Posebni dopisnik Havasa poroča iz Burgoza: Priprave za koncentrični napad na Madrid so prišle v poslednjo fazo. Večraj so nacionalistične čete zavzele Navafrio in zasedle tudi glavni rezervoar madridskega vodovoda. Strateški pomen te zmage je v tem, da so miličniki na Guadarami obkoljeni z dolino vzporedno s Sierra. Miličniki so izgubili v teh bojih 200 moč in pustili na bojišču dva topa.

To prodiranje severno od prestolnice je podprto s prodiranjem na zahodu in na jugu od prestolnice. Nacionalistične čete prodirajo proti Madridu po dveh cestah, in sicer po veliki cesti Talavera—Toledo in z vzporedno cesto, oddaljeno od prve kakih 30 km proti severu.

Nevarnost katalonskega vprašanja

Barcelona, 20. Katalonska vlada pripravlja splošno mobilizacijo. Čete bodo takoj odpotne na pomoč Madridu. Če bi pa Madrid padel, nameravajo v Barceloni takoj proglasiti neodvisno katalonsko republiko in jo braniti z orožjem v roki proti nacionalistom, ki so zakleti sovražniki

Izjava predsednika Beneša

Kulturni boj je izraz nazadnjaštva in zaostalosti

Praga, 20. septembra. AA. ČTK poroča: Predsednik republike dr. Edvard Beneš je odpotoval iz svoje rezidence Topolčianke, da nekaj dni prebije na potovanju po zahodni Slovaški. Danes je obiskal glavno mesto Slovaške, Bratislavo. Mesto je dobilo zunanost, kakor na velikih narodnih svečanostih, ter je priredilo predsedniku republike prisrčen sprejem, ki so se ga udeležili poleg Slovakov tudi zastopniki madžarske in nemške manjšine. Po dobrodošlih predsednika deželne vlade Orsaglia, bratislavskega župana Krna in drugih osebnosti, je predsednik odgovoril z govorom, v katerem je med drugim dejal:

Kaj bi bila brez Slovaške za nas Mala antanta, kakšno bi bilo naše razmerje do sovjetske Rusije? Glede Poljske, ki pripadajo nesoglasja z njo, kakor mislimo, preteklosti, bi vprašal, kakšno bi bilo naše razmerje do nje, da nimamo razen meje v Tješinu s to državo še važno slovaško mejo?

Govorec o modusu vivendi z Vatikanom je dr. Beneš izjavil, da bi v demokratski državi, ka-

katalonske svobode. Katalonska vlada v tem oziru že sondira teren in se je obrnila po svojih zaupnikih na velesile, da bi Katalonijo podpirale. Zlasti je Kataloniji veliko na tem, da bi se pobotala z Italijo, ki ima svoje posebne načrte glede Balearskih otokov. V Londonu se katalonskega vprašanja zelo boje, ker bo nujno vedlo do mednarodnega konflikta.

Poziv generala Mola rdečim

Valladolid, 20. septembra. AA. General Mola je odredil, da nekaj uporniških letal raztrese po Santandru in Bilbau letake z njegovim proglasom, v katerem zahteva, naj se žene, otroci, neborci in oni, ki bi hoteli prestopiti na uporniško stran, nemudoma izselijo iz obeh mest, da se ne bi prelevila nedolžna kri. Rdeči uporniki, ki bodo prostovoljno odložili orožje, ne bodo kaznovani. Pred sodišče bodo postavljeni le oni, ki so izvršili kakšno kazensko dejanje.

Človekoljubni namen Rdeč. križa

Sestdesetletnica Rdečega križa Jugoslavije

Ljubljana, 20. septembra.

Rdeči križ Jugoslavije slavi letos jubilej 60 let svojega obstoja, namreč, ako računamo njegov začetek od ustanovitve Rdečega križa v nekdanji skromni kneževini Srbiji, prvem začetku sedanje velike Jugoslavije. V proslavo tega jubileja je Rdeči križ pripravil za ta teden nekaj prireditev, med temi snočno proslavo v dramskem gledališču ter današnji nabiralni dan.

Ob priložni dobri udeležbi je bila snoči ob 8 proslava v drami. Udeležili so se je tako zastopniki banske uprave, mestne občine, vojske, raznih drugih oblasti in ustanov, zastopniki humanitarnih društev ter še precej mnogo občinstva. Proslava se je pričela z uverturo, ki jo je igrala vojaška godba, nato pa je imel

INSPEKTOR WESTER,

podpredsednik odbora Rdečega križa slavnostni govor. Naglasil je predvsem:

Sestdeset let je minulo, ko je bil v Belgradu, tedaj samo v glavnem mestu male kneževine Srbije, ustanovljen Rdeči križ. To društvo se je po zaključeni svetovni vojni in političnem prevratu leta 1918 preobnavalo v Rdeči križ kraljevine Jugoslavije. Zakon o društvu Rdečega križa in njegovem delovanju je potrdil kralj Aleksander I. Ta zakon določa vse dobrodelne naloge Rdečega križa, tako v primeru vojne, kakor tudi v miru. Napočno je mnenje, da je delo Rdečega križa priprava za vojno. Naloga Rdečega križa za primer vojne je le skrb za bolnike in ranjence, saj je bil ustanovitelj Rdečega križa Švicar Henri Dunant, ki si je po bitki pri Solferinu leta 1859 sam ogledal vojne strahote. Nekaj let nato je osnoval mednarodno društvo Rdeči križ.

Takoj po vojni je predsednik najmočnejše organizacije Rdečega križa, to je ameriške, zaklical v svet: »Ne demobilizirati! Rdeči križ je za svojo, po vsem svetu razširjeno organizacijo, s svojo vzorno delovno metodo in spričo požrtvovalnosti svojih članov edini sposoben in poklican, da obnovi zdravstveno in pravno stanje človeške družbe. Zato mora Rdeči križ že v miru svojo organizacijo okrepiti v korist in srečo človeštva!«

Rdeči križ se je razvil po vojni v vsestransko humanitarno ustanovo, ki povsod pomaga, tako pri povodnih, potresih, lakoti in kužnih boleznih. Rdeči križ skrbi za zboljšanje narodnega zdravja z higijenskim poukom, skrbjo za otroke in bolnike, prireja samarijanske tečaje in vzgaja samarijane ter skrbi za naraščaj bolničarjev in bolničark. Vzgoja samarijanov je pri nas dosegla lepe uspehe, predvsem pa se odlikuje ljubljanski samarijanski odred.

Rdeči križ pa tudi dejansko pomaga potrebni. Pred 10 leti smo imeli na Slovenskem velike povodnje. Samo tedaj je Rdeči križ razdal potrebnim okoli 1.500.000 Din v gotovini, v živilih in blagu, glavni odbor Rdečega križa pa je dal znesek 2.000.000 Din kot brezobrestno posojilo za porušene domove. Nad 100 posestnikov po povodnji porušeni domov je bilo deležno tega posojila.

Tihotapska afera na meji

Maribor, dne 20. septembra.

Tovorni vlak, ki prihaja iz Spielfelda ob 11 ponoči proti št. lju, so obmejni organi upravičeno sumili, da se bo z njim uhtotapilo monopol. blago iz Avstrije v Jugoslavijo. Ker se sedaj vlaki od Spielfelda do Maribora ne ustavljajo, je težko kontrolirati celo prago do Maribora, kjer tihotapci iz vlaka na določenih mestih mečajo tihotapsko blago svojim zaupnikom ob progi. Bilo je torej potrebno, da se vlak nekje na določenem mestu nenadoma ustavi. To se je zgodilo v soboto zvečer v tesnem prostoru pred postajo št. lju, kjer je proga zelo zavarovana z globokimi zasekami.

Plen je bil izdaten. Dva živa tihotapca in obilo blaga, kakor 48 kg saharina, 14.500 kamenčkov za vžigalnike, 110 najfinejših vžigalnikov, 6 paketov igralnih kart, 100 komadov garnitur za vžigalnike in 3 kg tobaka za noslanje. Iz raznih zapiskov, ki sta jih imela tihotapca v žepu, je bilo točno dognano, da je bilo vse to blago njuna last.

Franca Napasta, ki je 24 let star ter doma iz Dobrežja, so obmejni organi uveli, ko se je vlak ustavil. Ivan Zorčič pa se je pol ure skrival pod in nad vagoni. Zorčič je doma iz Maribora in je tihotapstvo njegov poklic.

V nadaljnjem govoru je govornik inspektor Wester izrekel osnovno misel Rdečega križa:

»Bog daj, da Rdečemu križu ne bi bilo treba več udeleževati se v kakšni vojni!« Dalje je naglašal načelo, da člani Rdečega križa ne smejo biti samo plačniki članarine, temveč da morajo imeti ob vsaki priliki dobrotno srce in radodarno roko. Biti morajo zavedni in neomajni glasniki človečnosti in idej o boljšem človeku. To podprata tudi dve izjavi, ki sta jih ob 60letnici Rdečega križa napisali v društveno spomenico gg. notranji minister in ban dravske banovine.

Prvi je v spomenici izjavil: »Rdečemu križu pritiče v sestavi organizacij vidno in častno mesto, tako po ideji, kateri služi, kakor tudi po ustroju svoje organizacije, po delu, ki ga je doslej opravljal, ga še opravlja in pa po nalogah, ki ga še čakajo.«

Ban dravske banovine pa je na koncu svoje izjave v spomenici poudaril: »Z ozirom na človekoljubni in vzgojevalni pomen društva Rdečega križa moram pač želeli, da bi se pri delu za Rdeči križ našli vsi brez razlike strank in svetovnega naziranja. Vsi, ki jim je zapoved ljubezen do bližnjega sveta in ki resnično ljubijo svojo domovino!«

Govornik insp. Wester je ob koncu svojega govora še ponovil človekoljubna gesla Rdečega križa, nato pa je vzkliknil dvema najvišjima zaščitnikom Rdečega križa Nj. Vel. kralju Petru II. in kraljici Mariji ter predsedniku knezu-naměstniku Pavlu in vsemu kraljevskemu domu. Vsi navzoči so se z navdušenjem odzvali tem vzklikom. Po slavnostnem govoru je bila vprijeti drama Mauriceja Rostanda »Veste, ki jo sicer naše občinstvo že pozna, ki pa jo je režiser Ciril Debevec na novo zrežiral. Drama ima miroljubno tendenco ter je žela velik uspeh. Glavno vlogo v njej je imel g. Ciril Debevec, nastopili pa so tudi drugi odlični člani ljubljanske drame.

Danes dopoldne je bil v »Zvezdic« promenadni koncert vojaške godbe, ki se ga je udeležilo mnogo občinstva in upajmo, da je tudi nabiralna akcija Rdečega križa uspeša prav ugodno.

Proslava v Belgradu

Belgrad, 20. septembra m. Današnja proslava 60-letnice društva Rdečega križa je potekla najsvetaneje. Pred narodnim gledališčem, kjer se je vršila proslava, se je zbrala velika množica občinstva in šolske mladine. Svečanosti v narodnem gledališču je prisostvoval kraljevski namestnik dr. Perović in pa člani vlade: vojni minister Marič, prometni minister dr. Spaho in pravosodni minister dr. Subotić. Narodno skupščino je zastopal podpredsednik Markić. Svečanost je otvoril prvi podpredsednik Rdečega križa senator Svetozar Tomić, ki je s primeram nagovorom orisal pomen proslave, nato pa je pričel pozdravne brzojavke iz skoraj vseh držav sveta in pa od vseh humanitarnih društev in ustanov v državi. Nato je govoril v imenu vlade vojni minister general Ljubomir Marič in podal zgodovino Rdečega križa ter razložil njegovo zaslužno delo od začetka do današnjih dni. Za nim so čestitali v imenu senata dr. Uroš Krulj in v imenu narodne skupščine podpredsednik Markić in še drugi zastopniki raznih ustanov. Nato se je vršila akademija naraščaja Rdečega križa, nakar je bila svečanost zaključena.

Pred narodnim gledališčem se je nato razvil spreved mladine ljudskih in srednjih šol, ki je korakal od Kamegdana do poslopja Rdečega križa. V sprevedu je bilo mnogo slovenskih narodnih noš, ki so bile prisrčno pozdravljane. Ko je spreved prišel pred dom Rdečega križa, je pozdraval navzočne drugi podpredsednik Rdečega križa senator dr. Šilović, nakar je načelnik prosvetnega ministrstva Ilija Maričić otvoril v poslopju razstavo Rdečega križa. Pri otvoritvi so bili kr. namestnik dr. I. Perović s soprogo, ministri Marič, Spaho in Subotić ter mnogi drugi odličniki.

Göbbels v Belgradu

Belgrad, 20. septembra. AA. Nemški minister za propagando dr. Göbbels je danes popoldne ob 14 prispel na letališče v Zemun. Tam so ga sprejeli svetnik nemškega poslanstva Janson, poveljnik letališča z nekaj oficirji in novinarji. Minister se je eno uro mudil na letališču, nakar je odpotoval z istim letalom dalje proti Atenam.

Volitve v 12 občinah

JRZ je zmagała v devetih občinah, združeni nasprotniki so si priborili z nezadovoljno večino 3 občine

Dev. Marija v Polju: Volivnih upravičencev 1515, volilo 934 (62%). JRZ dobila 507 glasov in 25 odbornikov, združeni nasprotniki 427 in 5 odbornikov. — Pri občinskih volitvah leta 1933 je bilo volivnih upravičencev 1401. JNS je dobila 543 glasov, kompromisna lista z nosilcem Gartožom 257, delavska lista 270 glasov.

Volivna borba v Devici Mariji v Polju je bila zelo ostra, ker so nasprotniki JRZ uporabili vsa sredstva, da preprečijo njeno zmago. Od sobote na nedeljo so nasprotniki napadli stražo JRZ in so kandidata Stetla tako pretepli, da ima razbito in zlomljeno roko. Tudi dva druga, ki sta bila z njim na straži, sta bila tepeva, četrti pa je moral pobegniti. Napadalec je bilo 10 do 12 in so znani. V nedeljo so pa nasprotniki ves prostor pred šolo, kjer je bilo volišče, zasedli in bili tam do druge ure popoldne, tako da volivci JRZ sploh niso mogli na volišče. Šele ob 2 popoldne je orožništvo trg in šolsko poslopje, ki so ga tudi zasedli nasprotniki, izpraznilo. Kakor v Devici Mariji v Polju, tako so tudi v Zalogu nasprotniki uganjali pravo nasilje. Tudi tukaj so morali nasprotniki orožniki, ker so nasprotniki prepovedali našim ljudem dostop na volišče, ali pa jih kratkoma z grožnjami prisilili, da so volili nje. Ravno včeraj se je jasno pokazalo, kako nasprotniki JRZ pojmujejo svobodo, ki o njej toliko besedičijo.

Dobrunje: Volivnih upravičencev 1230, volilo 736 (68.6%). JRZ dobila 553 glasov in 27 odbornikov, združena opozicija 283 glasov in 3 odbornike. — Leta 1933 je bilo volivcev 1418. JNS 466, kompromisna lista z nosilcem Gorsetom 195, opozicija z nosilcem Trkovom 344 glasov.

Blagovica: Volivnih upravičencev 317, volilo 201 (63.4%). Vložena je bila samo lista JRZ, ki je dobila vseh 18 odbornikov. — Leta 1933 je bilo volivcev 373, JNS je dobila 138, opozicija pa 154 glasov.

Tuhinj: Volivnih upravičencev 607, volilo 446 (73.5%). Za JRZ je bilo oddanih 321 glasov, za opozicijo pa 125 glasov. JRZ je dobila 17 odbornikov, opozicija 1. — Leta 1933: Volivcev 730, JNS 271, opozicija 308.

Mavčice (nova občina): Volivnih upravičencev 245, volilo 105. Vložena je bila samo lista JRZ, ki je dobila vseh 18 občinskih odbornikov.

Sromlje: Volivnih upravičencev 290, volilo 145 (50%). Vložena je bila samo lista JRZ, ki je dobila vse glasove in 18 odbornikov. Leta 1933 je bilo 336 volivnih upravičencev. Za JNS je glasovalo 133, za opozicijo pa 99 volivcev.

Šmarje: Volivnih upravičencev 1443, odbornikov 30. Oddanih glasov 828 (57%). Lista JRZ z nosilcem g. Turkom Ivanom je dobila 687 glasov in 29 odbornikov, združena opozicija z nosilcem g. Čučem Miho 141 in 1 odbornika.

Št. Vid pri Grobelnem: Volivnih upravičencev 353, odbornikov 18. Oddanih glasov 255 (72.2%). Lista JRZ z nosilcem Gajškom Florijanom je dobila 193 glasov in 17 odbornikov, opozicijska lista z nosilcem Hrovatom pa 62 in 1 odbornika.

Ponikva: Volivnih upravičencev 710, volilo 422 ali 51%. JRZ je dobila 168 glasov in 2 odbornika, opozicija pa 254 glasov in 16 odbornikov. — Leta 1933 je bilo 734 volivcev. Vložena je bila samo lista JNS, za katero je glasovalo 448 volivcev.

Davorin Jenkova

proslava v Cerkljah

Cerklje, 20. septembra.

Danes je cerkljanska fara z lepo prireditvijo in obširnim spomenikom dostojno proslavila spomen svojega rojaka, slovenskega in jugoslovanskega skladatelja Davorina Jenka. Cerklje so se dolgo pripravljale na ta slavnostni dan, saj še živi rod, ki je Jenka poznal, ko je še kot študent hodil v Cerklje na počitnice, vedno molčeč, vase pogubljen, kakor da se hoče naučiti polji in duha gozdov, kar je pozneje v tujem svetu tako zelo pogrešal. Takrat so se zbrali v Cerkljah trije, ki so povzdignili slovensko pesem: učitelj Vavken, Davorin Jenko in mladi dijak Kimovec, ki se je že zelo pečal z glasbo, pa v njihovi družini nikdar ni bilo pogovora, da so to trije skladatelji. Govorili so o vseh mogočih stvarih, o domovini, o narodu, samo svoje glasbene žilice niso razodeli drug drugemu.

Cerklje, lepa in zavedna vas, so hotele proslaviti tega svojega moža, ki je poglubil slovensko glasbo in se s svojim glasbenim talentom proslavil daleč izven ozke slovenske domovine. Danes so mu v Cerkljah na prostoru pred kapljo odkrili spomenik, v Dvorjah pa spominsko piramido na mestu, kjer je nekdanja hiša, v kateri se je rodil. Že cele tedne prej so dekleta pridno pletle vence po hišah in vezale šopke. Veliko so jim pomagale nekatere žene cerkljanskih inteligentov, zlasti gospa dr. Hacinova, fantje pa so po gozdovih zbrali in podirali mlaje, tako da je bila danes proslava res slavnostna.

Proslava se je začela že danes dopoldne in je takorekoč trajala ves dan. Dopoldne ob 10 je bila v farni cerkvi sveta maša, ki jo je daroval univ. prof. dr. Lukman, predsednik Prosvetne zveze, in pri kateri se je v odlični meri pokazal glasbeni čut našega ljudstva in uspeh 10-letnega glasbeno-vzgojnega dela naših ljudskih skladateljev. Ljudsko petje je bilo nekaj tako lepega, da je prevzelo vso cerkev, ki je bila nabito polna. Vodil ga je priznani velikan na glasbenem polju, cerkljanski pijanist, stolni dekan dr. Kimovec, na orglah pa je petje spremljal cerkljanski organist in kapelnik domače godbe g. Košnik. Ljudstvo je najprej zapelo »Sveti križ življenja luč« in »Lepa si, lepa si roža Marija«. Nato pa so vsi zbori domačih podružnic zapeli silno lepo »Kerubinsko pesem«, o kateri vsi navzočni strokovnjaki pravijo, da je bila silno lepo in globoko podana.

Popoldne so bile najprej pete litanije z močnim ljudskim petjem. Po litanijah pa se je razvil lep sprevod do prostora, kjer stoji spomenik Davorinu Jenku. Stolni dekan dr. Kimovec, predsednik pripravljalnega odbora za postavitev spomenika, je najprej pozdravil številne navzoče dostojanstvenike in s tem otvoril slavnostno odkritje spomenika. Kranjski možki zbor je pod vodstvom g. Cirila Moharja zapel Jenkovo »Molitvo«, ki jo je podal z vso dovršenostjo, po kateri je ta zbor že znan. Nato je dekan dr. Kimovec kot zastopnik šola spomenik bagoslovil. Cerkljanski župan je pa po odkritju v imenu občine prevzel v varstvo. Cerkljanska godba je nato močno zasvirala »Naprej zastava Slave« in proti Dvorjam se je sredi gostega špalirja začel pre-

Št. Vid pri Grobelnem (nova občina): Volivnih upravičencev 353, volilo 255 (72.2%). Za JRZ je glasovalo 193 volivcev in je dobila 17 odbornikov, za opozicijo 62 volivcev (1 odbornik).

Planina pri Rakeku: Volivnih upravičencev 412, volilo 329 (79.9%). JRZ je dobila 157 glasov in 15 odbornikov, prva opozicijska lista z nosilcem g. Blažonom 40 glasov (nobenega odbornika), druga opozicijska lista z g. Klantom na čelu 132 glasov in 3 odbornike. Leta 1933 je bilo 215 volivcev. JNS je dobila 122, opozicija 57 glasov.

Dolenji Logatec: Volivnih upravičencev 612, volilo 553 (90%). JRZ je dobila 274 glasov in 3 odbornike, JNS, v kateri so se združili vsi nasprotniki in vse uradništvo, 279 glasov in 15 odbornikov. — Leta 1933 je bilo volivcev 702. JNS je dobila 468, opozicija pa 102. JNS je torej od zadnjih volitev nazadovala za 189 glasov, naša stranka pa je nazadovala za 152 glasov. Razlika pri današnjih volitvah, o katerih posebej še spodaj poročamo, znaša samo 5 glasov.

Gorenji Logatec: Volivnih upravičencev 305, volilo 240 (78.7%). Za JRZ je glasovalo 117 volivcev, za združeno opozicijo pa 123. JRZ dobi 3 mandate, opozicija pa 15. Leta 1933 je bilo 314 volivcev. Za JNS je bilo oddanih 215, za opozicijo pa 39 glasov. Tudi v stari liberalni trdnjavi Gornji Logatec poka. Naša stranka je od zadnjih volitev napredovala za 78 glasov, nasprotniki so pa nazadovali za 92 glasov.

Logatec, 20. septembra.

Ob občinskih volitvah smo doživeli pri nas edinstvene dogodke, ki jim menda ni zlepa našli primere v katerikoli slovenskem kraju ob kakršnihkoli volitvah. Uvod v današnji dan so nam pripravili naši nasprotniki že v predhodni noči, ko so priredili nekako strahovlado nad našim trgov. Skupina okrog 50 razgrajev, ki so krožili najprej po trgu ter vzklikali nosilec JNS-liste in v »dole-klici častili nosilec JRZ-liste, se je zbrala pod nekim kozoleom. Ko so prihajali tod mimo naši ljudje, so jih kozolčarji napadali nekako tako, kakor v dobi rokovanja: z ročicami, koli itd. Že prej pa so kričali okrog: »Nocoj se bomo še tepli — orožniki držijo z nami!« Ljudje so vedeli, kaj je v takih primerih dolžnost čuvarev postave.

Na vse zgodaj nas je spravilo na cesto čudno tuljenje. Kmalu smo vedeli, za kaj gre: na tovrstnem avtomobilu je skupina kakih 15 do 20 hlapcev in delavcev krožila po trgu ter kričala na vse pretege: »Vsi za Tršarja — Živio Tršar — Dol Matek — Dol klerikali — Dol Korošec!« Mislili smo, da se bodo fantje, ki so se vozili na plačnem avtomobilu, tega heca vendarle enkrat naveličali. Saj bi najbrž tudi res prenehali s takim počenjanjem. Toda, ko je hotelo heca biti konec, je prišlo — vino, ki je storilo svoje, da se je kraval nadaljeval ves dan do zaključka volitev. Kdor je avtomobilsko ekspedicijo videl, se mu je moralo vzbuditi sožalje, da se puste naši uslužbenici za plačane litre tako izrabljati: sredi velikega tovornega avtomobila je sedel harmonikar, okrog njega pa so stali natrpani kakor sardine ostali, ki so se proti popoldnevu in popoldne začeli pod vplivom vina in med neprestanim tuljenjem že prav sumljivo nagibati čez karoserijo avtomobila. Dobro je bilo pri stvari karino to, da je imel avtomobil visoke ograje...

mikati dolg in prazničen sprevod. V sprevodu smo opazili zastopnika Nj. Vel. kralja zastavnega podpolkovnika Jakliča, zastopnika ministrstva vojske in mornarice podpolkovnika ing. Paunoviča, zastopnika komandanta dravske diviz. oblasti inž. kepelana Golubiča, zastopnika kr. vlade in dravske banovine, podbana dr. Stanka Majcna, zastopnika senata kraljevine Jugoslavije ministra Ivana Hribarja, zastopnika narodne skupščine poslanca dr. Šemrova, zastopnika prosvetnega ministrstva ravnatelja Dolarja. Dalje so bili na proslavi zastopnik univerze univ. prof. dr. Kos, prof. Kranjc itd. Poleg tega so bile zastopane vse naše kulturne in prosvetne ustanove, zlasti v velikem številu pa vse pevske organizacije in močnejši pevski zbori. V velikem številu so bile zastopane v sprevodu tudi gasilske organizacije iz vse cerkljanske fare in šolska mladina, ki je zelo poživljeno sodelovala v vsej proslavi. V Dvorjah na dvorišču g. Jenkove, kjer je nekdanja stala hiša, v kateri je bil rojen Davorin Jenko, se je sprevod ustavil in obkrožil prostor, kjer danes stoji lepa piramida s pomembnimi napismi, ki kažejo na kulturno delo Davorina Jenka. Najprej je spregovoril tu v imenu domačinov Ciril Hudobivnik, nato je spomenik blagoslovil stolni dekan dr. Kimovec kot zastopnik škofa, godba pa je zaigrala Jenkovo skladbo, ki je danes državna himna: »Bože pravde«.

Vsa proslava je bila izrazito ljudska slavnost. Ves den je sodelovala večina kmetijskega ljudstva, uirujenega od težkega poletnega dela pri vročini, ki pa je pokazalo toliko smisla za pravo in globoko kulturo, zlasti za našo glasbo v ljudski pesmi, da morajo vsi, ki so naš narod v tem smislu vzgajali in izobraževali v zadnjih 10 letih, biti tega dne resnično veseli. Ljudstvo je obenem pokazalo, da zna ceniti kulturno delo naših mož, čeprav so svoje veliko delo ustvarjali večinoma izven domačih tal.

Danes stoji v Cerkljah lep spomenik prvega jugoslovanskega skladatelja Davorina Jenka — spomenik je delo kiparja Dolnarja — v Dvorjah na levo piramida, ki ima isti namen, izraziti ljudsko spoštovanje do velikih duhov našega rodu.

Velik požar na Topuskem

Sisak, 20. sept. b. Ponoči je pri Topuskem izbruhnil v rudarskem združenju železnih rudnikov in topilnic v Petrovi gori ogromen požar, ki grozi da bo uničil 250 vagonov oglja, ki ga je tovarna nabavila za normalno poslovanje čez zimo. Oglje je ležalo v višini pet metrov, dolžini 100 metrov in širini 12 metrov. Ob pol 6 zvečer je opazil neki delavec, da se iz nekega skladišča kadil. Ogenj je našel pri strehi, skoraj na krovu, tako da niso mogli drugače gasiti, da so streho odkrili. Ko pa so streho odkrili, je začelo goreti s polnim plamenom. Vsi kmetje iz okolice so prihiti s posodami za vodo ter pričeli naglo gasiti, toda vročina je bila kmalu tako huda, da ni mogel nihče več vzdržati. Končno je prišla iz Siska motorna črpalnica, ki je zaenkrat požar samo omeila. Dosedaj znaša škoda pol milijona Din na samem

Lep fantovski tabor na Križni gori

Lož, 20. septembra.

Pri starodavni romarski cerkvi na Križni gori, ki se dviga nad Cerkljanskim jezerom in kamor so romali Notranjci in Kraševci že sto in sto let, se je zbralo včeraj in danes na stotine slovenskih fantov iz vsega predela slovenske zemlje, ki leži med gozdovi in holmi ob italijanski meji.

Že snoči so številni kresovi raz notranje hribe oznanjali, da bo danes fantovski praznik. Fantje so se na tabor pripravili, kakor je to že od nekdaj običaj v slovenskih krajih: cele gručice so prihajale snoči k spovedi, danes pa so pristopali k obhajalni mizi. Tako je bil verski del fantovskega tabora kar najdotestnejše opravljen. Pri dopoldanski službi božji je imel na fante, ki so cerkev popolnoma napolnili, krasen cerkveni nagovor o veri in o službi narodu salezijanec Štefan Temlin.

Zborovanje pred cerkvijo

Po službi božji so se fantje in moške zbrali pred cerkvijo ter obstopili govorniški oder, raz katerega je otvoril zborovanje šolski upravitelj iz Cerknice Skubic Cene, podpredsednik fantovskega okrožja in znana žrtev bivšega režima. Z lepim nagovorom je pozdravil zborovalce, nakar je predlagal pozdravna pisma knezu-naměstniku Pavlu, ministru notranjih zadev in voditelju slovenskega naroda dr. Antonu Korošču, knezoškofu ljubljanskemu dr. Gregoriju Rožmanu ter banu dr. Marku Natlačenju. Vsako pozdravno pismo so fantje navdušeno sprejeli. Nato je povzel besedo znani delavec naših fantovskih organizacij France Pernišek iz Ljubljane.

Slovenski tabor - čuvar naše zemlje

V lepem govoru je Pernišek poudaril zgodovinski pomen slovenskih taborov, ki so bili že od nekdaj strah sovražnikov slovenske zemlje, slovenske krščanske kulture. Slovenski tabor je bil vedno urejena vojska moč in fantov, pripravljena na boj za življenje in smrt za svobodo slovenske zemlje in krščanske vere. Kakor je bilo nekdanj, tako je ostalo in mora ostati tudi odslej: slovenski tabornik naj bo čuvar naše zemlje!

Nato je Pernišek nazorno prikazal razmere malega slovenskega človeka. Dela in gara za be-raske denarje; ure in ure daleč hodijo naši kmetki ljudje v tovarne, premočeni, prehlajeni, prezebljeni vračajo domov. Neprestano se pehaajo družinski očetje za kruh, da bi prehranili svoje družinice tako, kakor je dostojno za človeka. Tudi kmetki dom propada, ker so ga otroci po sili razmer morali zapustiti; gospodar nima denarja, da bi najel delavce.

Kraljica odočtova'a v Miločer

Belgrad, 20. septembra. Danes ob 18 sta odpoštovali s topčiderske postaje romunska kraljica Marija in naša kraljica Marija preko Splita v Miločer. Na postajo so prišli k slovesu kralj Peter II., princa Tomislav in Andrej ter razni civilni in vojaški dostojanstveniki.

Nazadnjaki

Subotica, 20. sept. m. V slavnostni dvorani Mestnega doma je bil kongres trgovcev iz področja novosadske žrznice za TOI. Izglasovali so resolucijo, v kateri se upirajo uvedbi pokojninskega zavarovanja za zasebne nameščenice.

Zborovanje na Dobrovi

Dobrova, 20. septembra.

Današnje zborovanje JRZ na Dobrovi je bila sijajna manifestacija slovenstva za politično delo JRZ. Ob četrti na enajst dopoldne se je pred vasjo zbrala velikanska množica ljudstva, ki se je potem razporedila v sprevod, v katerem so šli na čelu kolesarji, narodne noše ter četa nad 30 konjenikov, ki so imeli v rokah šulce, na katerih so vihrale narodne zastave. Pred sprevodom je korakala godba, ki je igrala slovenske koračnice. Zborovalni prostor je množica v hipu zagrnila, tako da je bilo kmalu na zborovališču do 2000 ljudi.

Zborovanje je začel in vodil g. Ambrožič, ki je dal besedo g. Smodeju. Ta je v obširnem govoru razgrnil zborovalcem politiko JRZ ter zlasti poudaril, kako se jugoslovanski nacionalizem v zadnjem času sumljivo druži s komunizmom. Jugoslovanski nacionalizem povsod podpira razdiralno delo komunistov v želji, da bi prišlo po zaslugi komunistov do neredov, kateri naj bi JNS bili dobrodošli, da bi vladalo lahko prevzel g. Zivkovič. Značilno je, da se JNS-arij poslužujejo v Bosni posebnih letakov, katere dele ljudem. Na letakih je Zivkovičeva slika z napisom: Rešitelj države.

Nato je govoril g. Miloš Stare, ki je naglašal slovensko in gospodarsko delovanje naše stranke. Za njim je govoril urednik g. Kremžar, ki se je v glavnem pečal z rovarjenji komunistov v zadnjem času, ter naglašal, kako je ravno ban dr. Natlačen s svojim pametnim in previdnim nastopom preprečil marsikako veliko nesrečo in obenem omogočil delavcem uspeh.

G. Miloš Stare je predlagal zboru udanostne brzojavke kralju Petru II., knezu-naměstniku Pavlu ter pozdravni brzojavki voditelju dr. Korošču in ministru dr. Kreku, kar je zbor z navdušenjem sprejel. Ob pol 1 je bilo veličastno zborovanje končano.

Mariborski drobiž

Maribor, 20. septembra.

Obisk francoskih rudarjev v domovini. Včeraj popoldne so prišli pri Št. Blju čez mejo naši rojaki, ki rudarajo v Franciji. 30 rudarjev, nekateri s svojimi ženami, se je pripeljal na velikem avtobusu iz rudarskega mesta Lensa v Franciji. Prišli so na 14-dnevni dopust, katerega jim rudarsko podjetje plača. Potovali so čez Nemčijo in Avstrijo. Lens so zapustili v četrtek, v domovino pa so prispeli po dvodnevnem vožnji. Večina rudarjev je Trbovelčanov iz Zagozdanov v Mariboru — so se mudili, jedva dobro ure, da so se malo okrepčali in si ogledali mesto, potem pa so nadaljevali pot proti Imblijani. V Mariboru so pripovedovali, da se jim v Franciji zelo dobro godi in za-lužijo prav lepo.

Glavni so zborovali. Danes dopoldne je v realni gimnaziji zboroval mariborski sleg skavtov, ki obsega poleg Maribora še področje Pluja,

ogljui in 200.000 Din na zgradbi. Če ne bo mogoče rešiti preostalih 60 vagonov oglja, bo škoda prekoračila milijon Din.

Krepka in zdrava družina bodočnost naroda

Nato je govornik obrazložil, kako prihaja do takega stanja. Sprito razmer, ki so nastale, ni ni čuda, če imajo danes socialni nauki trnjevo pot. Tako smo že zaslepljeni, da starega nauka o krščanski ljubezni in pravičnosti ter ljubezni do bližnjega in o dostojanstvu dela ne razumemo več. To je tudi vzrok, da opomini sv. očeta in njegove socialne okrožnice med katoličani samimi ne najdemo zadosti razumevanja.

Opominjajoče je pozval moše in fante — bodoče gospodarje slovenskih domov k pravnemu krščansko urejenemu življenju. Bodočnost naroda je v krepki in zdravi krščanski družini.

Govornika, ki je še obširno govoril o socialnih problemih, o brezidejnem in obenem komunizmu in o vseh važnih vprašanjih, ki se tičejo malega slovenskega človeka, so fantje večkrat prekinjali ter z vzklikanjem odobravali njegova izvajanja.

Biti Slovenec - biti čuvar slovenskih pravic

Zborovalci so nato pozdravili kot naslednjega govornika domačina Mirka Javornika, urednika iz Ljubljane. V temperamentnem govoru je Javornik opisal dotedanje in sedanje razmere, ki so v zvezi s slovenskim narodnostnim vprašanjem. Bil je našo lastno malodušnost, ki je doslej vsek pod fašističnimi režimi. Le štirje Slovenci so si upali tedaj izpričati svoje slovenstvo. Bili so internirani. In slovenska roka, ki je stoletja predstavljala le žulje za tuje mogočnike, ki se prav posebno pod fašističnimi režimi ni smela ganiti, se takrat ni skrčila v pest in ni udarila. Tako je bilo in je — še sedaj. K nam prihajajo ljudje, ki se jim kljub temu, da je to slovenski kruh, ne zljubi, da bi se naučili našega jezika in spregovorili tako, kakor hoče slovenski narod, ki jih živi. Sami smo se osvobodili in sami si hočemo krojiti tudi svojo narodno politiko. Če kedaj, potem je sedaj skrajni čas, da bi vsaj enkrat v zgodovini postali v polnosti deležni tistih pravic, ki nam kot narodu gredo, da bi vsaj enkrat v zgodovini sami uživali to, kar pridelajo naši lastni žulji. Biti Slovenec se pravi — biti čuvar slovenskega kruha in slovenske zemlje, biti čuvar slovenskih pravic in naši veliki in ljubljani Jugoslaviji!

Govornikove besede so zapustile v stotinah slovenskih fantov mogočen vtis. Zastava, ki je vihrala na zvoniku, je postala simbol odhajajočih fantov in mož, ki so se podali na domove kot oju-načeni borci in čuvarji slovenskih pravic.

Celja, Slovenske Bistrice, Prevalja. Stegu načeljuje starišina znani mariborski zdravnik dr. Fr. Marinič. Na današnjem zboru so se vršile volitve članov odbora, ki jih v njihovih funkcijah plemenuje starišina. Za načelnika je bil imenovan tehnik Dabinovič, za namestnika pa gimnazijec Lovšč.

Nebo žari. V Slovenskih gorah je gorelo kar na treh krajih. V Crkvenjaku pri Sv. Trojici je zgorilo gospodarsko poslopje posestnika Gere Zorec. Uničeno je poslopje, svirniki, ves inventar in dve vinjari ter je škoda 20.000 Din. — Ker je posestnica kot vdova imela več snubačev, sumijo, da se je na ta način maščeval kak zavrnjen ženin. — V Ivanjskem vrhu, občina Cerkevnik je zgorela vinčarija posestnice Podgorščak Marije. Plemeniti so uničili vinčarsko stanovanjsko in gospodarsko poslopje. Škoda je 20.000 Din. — Treliji požar je bil v Hrečgovščaku pri posestniku Ivanu Boroviču. Zgorelo je gospodarsko poslopje z vso zalogo krme, stroji itd. Škoda je 40 tisoč dinarjev.

Posledice vroče krvi. V graščini Hompoč je udaril tovariš hlapca Ludovika Ferencsa s hlevsko svetilko s tako silo po glavi, da ga je hudo poškodoval ter so morali Ferencs spraviti v bolnišnico. — Blizu kadetnice so se spri fantje ter je dobil pri tem Emerik Pilih nevarne bunke po glavi. Tudi njega so spravili v bolnišnico.

Kolesar pod avtomobilom. Med opekarno v Koških in Velejevo tovarno je našla orožniška patrulja v noči na nedeljo ob cesti nezavesnega moškega, poleg njega pa strlo kolo. Ugotovilo se je, da je to 22-letni delavec Dobroslov Stojkovič, ki se je vrčal ponoči v Maribor, pa je prišel pod neznan avto, ki ga je povozil ter vrget v grabo. Avtomobilist je zdrvel naprej ter pustil Stojkoviča nezavesnega ob cesti. Reševalci so ga prepehali v bolnišnico.

Dvojna narodnost

V francoski javnosti se je pod vplivom vedno naraščajočega marksizma, ki ga vodijo židovski ideologi in finančniki, sprožilo vprašanje, ali more biti kdo istočasno Žid in Francoz, t. j. ud dveh narodnosti. To vprašanje se je v največji meri nanašalo na predsednika vlade Leona Bluma, ki se je hitro čutil prizadelega in tudi odgovora ni ostal dolžan; v cionističnem glasilu »Jüdische Rundschau« je v uvodniku pod naslovom »Jude und Francoze« — Leon Blum über »zweifache nationale Loyalität« (Žid in Francoz — Leon Blum o »dvojni nacionalni lojaliteti«) rešil to vprašanje v svoj prid. Za dokaz francoskega značaja svoje osebnosti se Blum sklicuje na dejstvo, da je bil rojen v Parizu, da je bil francosko vzgojen in da so njegovi predniki prišli iz Alzacije, da so torej »že oni bili Francozi«, da pozna vse elemente francoske kulture in da je vedno delal samo za Francoze. Po teh izjavanjih pa nadaljuje: »Toda kljub temu, da se čutim za pravega Francoza, vem tudi, da sem istočasno Žid. V teh dveh straneh moje zavesti nisem nikdar občutil nobenega protislovja. Isti človek prav lahko spada pod dvojno nacionalno lojalnost. Pripadnost k neki državi ne izključuje, da se posameznik ne bi mogel čutiti kot del neke druge skupine, neke druge človeške družbe. — Mi lahko spadamo k židovski skupnosti z dušo in telesom in obenem lahko popolnoma francosko čutimo. Tu ni težav, niti protislovja. Žid more biti Francoz v vsakem oziru, ne da bi se tem trgal vezi, ki ga vežejo z njegovo židovsko skupino.«

Nesreča na Tržaški cesti. Na Tržaški cesti, nasproti milarne, torej na kraju, kjer se je pripetilo že toliko nesreč, se je dogodila včeraj zopet hujša nesreča. Nekako ob 10 dopoldne je prišel iz Glinskih ulice, ki meri pravokotno na Tržaško cesto, majhen, komaj 4 leta star otrok, ter se zaletel naravnost pod tramvaj. Voznik je imel toliko duševne prisrčnosti, da je naglo spustil varnostno mrežo pred voz, v katero se je otrok ujel. Kljub temu je otrok dobil nevarne poškodbe na glavi in po telesu. Otrok je bil oddan v domačo oskrbo.

Nedeljski sport

Državno kolesarsko prvenstvo

Prosinec prvi, Oblak drugi

Zagreb, 20. septembra.

Danes je bila zadnja letošnja kolesarska dirka v priredbi Jugoslovanske kolesarske zveze v Zagrebu. Proga je znašala 150 km, in sicer je bil start pri gostilni gosp. Jelačina na Dolenjski cesti v Ljubljani, čez Višnjo goro, Novo mesto in Brežice v Zagreb. Za tekmo se je prijavilo mnogo najboljših tekmovalcev, med njimi zelo znana imena, kakor Prosinec, Gartner, Valant, Oblak, Pokupc, Kacič itd., vsled česar je bilo pričakovati izredno ostro borbo. Startati bi morali že okrog 7 zjutraj, vendar pa se je tekma nekoliko zakasnila radi protesta slovenskih tekmovalcev. Zveza je namreč dovolila tudi dirkačema Prosinecu in Pokupcu, ki sta, kakor znano, pred kratkim nastopila v Romuniji na dirki Tour de Roumaine skupaj z dvema našima profesionalnima tekmovalcema Grgcem in Abulnarjem. Ker pa je zveza zagotovila, da omejena dva tekmovalca nista sprejela nobenih nagrad, ampak je vse nagrade iz Romunije prešla zveza sama, so delegati ljubljanske podzveze pristali za njun nastop. Startalo je 24 tekmovalcev ob četrti na 8 izpred gostilne Jelačina na Dolenjski cesti. Od teh je bilo 12 vozačev slovenskih klubov, ostali pa člani zagrebških klubov. Do višnjegorskega klanca so vozili vsi v skupini. Na vrh klanca je najprej privozil Rozman (Zelezničar, Maribor), za njim pa Gartner (Ljubljanka), nato pa so sledili Prosinec (HKB, Zagreb), Valant (Hermes), Oblak (Vrhnik). V kratkem presledku so sledili nato ostali tekmovalci. Toda spodaj v Višnji gori so bile zaprte železniške zapornice in tukaj so zadnji dirkači prve že dohiteli. Za Trebnjem se je majhna skupina zopet odrgala, vendar jih v Novem mestu na okrepčevališču vidimo zopet vse razen Zerjale, ki je nesrečno padel na klanecu pred samim mestom. Tudi Gartnerja ni bilo, ker je imel defekt na verigi. Gartner je prvo skupino za Novim mestom zopet dohitel. Zerjal pa je radi poškodb moral odstopiti. Od Novega mesta do Brežic so imeli

že skoraj vsi ostali defekte na kolesih, kar je pripisati slabi cesti. Tukaj so vozači že popustili na hitrosti. Kmalu sta zaostala Kacič in Hamberger. Blizu Brežic sta Zagrebčana Predović in Šotarko nesrečno padla drug čez drugega in se je slednji občutno ranil levo oko. Tudi Valant in Pokupc sta imela defekte na pnevmatikah, vendar sta kmalu dohitela vodilno skupino. V Samoboru je kot zadnji radi defekta zaostal Mariborčan Rozman. Nekaj kilometrov pred Brežicami, v bližini svojega doma, se je od skupine z ostrim spurtom odtrgal letošnji juniorski prvak Prosinec, ki je razdaljo vse do Zagreba vedno bolj večal. Ostali vozači ga niti niso skušali dohiteti, ker so hranili svoje moči za spurt pred ciljem. Kot prvi je privozil na cilj mladi Prosinec Avgust v času 4:46:57, kar daje povprečno hitrost 31.350 km na uro. Bil je burno pozdravljen od gledalcev, ki se jih je nabralo rekordno število (nad 800). Cilj je bil tokrat pomaknjen kakih 300 metrov naprej proti Savi, kar pa slovenskim vozačem ni bilo sporečno in tako so se v zadnjem spurtu prenatili ter za ponovni spurt niso imeli več moči. Tako sta Gartner in Valant, ki sta bila 400 metrov pred ciljem 10 metrov pred ostalo skupino, pozneje zaostala. Na cilj je prišel kot drugi Oblak (Vrhnik) in s tem dokazal, da bi tudi on spadal v olimpijsko vrsto in da je bilo nepravilno, da so ga na kvalifikacijskih tekmah diskvalificirali. Za njima so v skupini privozili v sledečem redu: Šimunović (Zelezničar, Zagreb), Pokupc (Gradijanski, Zagreb), Rozman (Zelezničar, Maribor), Ormož (Zelezničar, Zagreb), Pavličič (Slavija, Varaždin), Ivković (Gradijanski, Zagreb), Gartner (Ljubljanka), Duhanovi (HKB, Zagreb), Valant (Jesenice). Na cilj je prišlo 15 tekmovalcev. Po tekmi so bili razglašeni rezultati in razdeljene nagrade. Prvo nagrado je dobil Prosinec, lep pokal in državni dres ter naslov državnega seniorskega prvaka za leto 1938. Drugi je dobil pokal, tretji uro, vsi naslednji do desetega pa srebrne ozir. bronaste kolajne.

Hermes:Slovan 3:1 (1:1)

Ljubljana, 20. septembra.

V prvenstveni tekmi za podzvezno prvenstvo sta se danes spoprijela pred množičnim gledalci na Hermesovem igrišču Hermes in Slovan. V začetku sta nam podali enajstorici prav zanimiv nogolet: Hermesovo moštvo je znano, da dobro zaigra, kadar gre zares, Slovan se je pa tudi že povzpela na višino, da se lahko tudi v težjih tekmah pokaže. Njegovo moštvo je še celo ojačeno z igralci bivše nogometne sekcije Ilirije. Igra je bila ves čas odprta in je bil v prvi polovici precej oster tempo, ki sta ga diktirali obe enajstorici. V drugi polovici se je pa obema poznala utrujenost, kar velja še prav posebno za Slovana. Hermes je bil več v premoči kakor Slovan, vendar je tudi Slovanova enajstorica opetovano ogrožala vrata Šiškarjev.

Slovan je takoj začel močno pritiskati in posledica je bil lepo streljan gol po Vanetu. Toda Šiškarjem očitno ni šlo v glavo, kako da so njihovi nasprotniki pretresli njihovo svetleč in so oblegali vrata Slovanovcev, dokler ni izenačil Brodnik. Tempo tudi potem ni popustil, vendar se niti enemu niti drugemu ni posrečilo spremeniti stanja prvega polčasa, ki je končal neodločeno.

V drugi polovici so pa vsi vidno popustili, vendar so Šiškarji bili rutiniranejši, zato jim je ta polovica prinesla zaslužen zmago in dve dragoceni točki. Oba gola je dal Brodnik, in sicer prvega iz enajstmetrovke, drugega pa po lepem in precej ostrem strelu. Slovan si je sicer še prizadeval, vendar tega ni mogel več doprinesti, da bi izenačil.

Sodil je g. Jordan, ki pa ni imel ravno najboljšega dneva.

Prvenstvo drugega razreda

Jadran:Korotan 4:0 (2:0)

Ta tekma se je vršila na igrišču Jadrana v Koleziji. Zmaga Jadrana je zaslužena. Korotan je igral s skoraj samimi juniorji, katerim še manjka potrebne rutine in za je povsem jasno, da ni mogel parirati starim borcev od Jadrana. Gledalcev malo.

Mars:Švoboda 1:1 (1:0)

Mladika:Grafika 2:2 (1:0)

Na igrišču Slovana so se odigrale prvenstvene tekme, v katerih so se klubi podelili točke. V prvi igri med Marsom in Švobodo je Švoboda bila boljše moštvo, vendar je Marsu uspelo držati neodločen rezultat.

Sodil je Betefko dobro. Tudi druga tekma med Mladiko in Grafiko, kjer je nastopila Grafika kot favorit, se je končala neodločeno.

Reka:Olimp (Celje) 3:0 (1:0)

Reka je bila v prvem polčasu brez pravega poleta, dočim je v drugem polčasu zaigrala cela enajstorica prav dobro in zasluženo zmagala. Najboljše moči ima Reka v obrambi, kjer se je izkazal Markič in je prihranil odlično posegel v dogodke in nevarne žoge lovil v odličnem šlu. V napadu je Erman vodja kombinacij in je imel tudi danes v Cankarju dobrega pomagača. Prijaletih na desnem krilu očitno ne spada na to mesto in je več škodil kakor koristil.

Olimp je tehnično in kombinatno zelo ugal in svojega nasprotnika v tem prekašal, vendar pa napad nima pravega strelca, a obenem jih je spremljala smola tako, da niso prišli niti do častnega gola, katerega bi vsekakor zaslužili. Izkazala se je obramba z vratarjem na čelu. Napad je igral prav lepo do 16 metrov, tedaj pa se je njihovo znanje nehalo. Najbolj je ugaljal Uršič na levem krilu in Klučar v sredini.

Sodil Držaj odlično.

V predtekmi so juniorji Ljubljane premagali rezervno Reko z 5:0 (3:0) in predvedli igro, ki je gledalce navdušila.

Sodil g. Kos dobro in objektivno.

Mariborski sport

Maribor, 20. septembra.

Prvo tekmo za nogometno prvenstvo sta odigrala stara rivala Zeleznikar in Rapid. Tokrat je zmagal z izdatnim scorejem 6:0 (5:0) Zeleznikar

in si s tem osvojil prve dragocene točke. Tekma, ki se je odigrala na igrišču Rapida, je v začetku obetala dober sport. Obe moštvi sta začeli z velikim elanom in v silnem tempu, ki pa je začel kmalu pojenjati. Tudi vročina je precej vplivala na potek igre. Zeleznikar je nastopil v običajni postavi z Mahanjem v голу, dočim je Rapid moral resignirati na Barloviča in vratarja Sinkoviča. V gol je moral vskočiti Pelko, ki pa ni mogel vzdržati razburljivega toka igre. Sodil je g. Morocutti iz Ljubljane strogo in pravično. Občinstvo okrog 500.

Predtekma: Rezervi obeh moštev. Zmagalo je tudi tu moštvo Zeleznikarja z izidom 6:1 (3:0). Dobro je sodil g. Konič.

Celjski sport

SK Celje : SK Atletiki 2:0 (1:0)

Celje, 20. septembra.

Danes popoldne je bila na igrišču pri Skalni kleti prva prvorazredna prvenstvena tekma SK Celje : SK Atletiki. Celje je postavilo boljše enajstorice, ki je zaigrala povezano in z elanom. Atletikom se je poznalo, da jim manjka treninga. Gledalcev je bilo nad 500.

SK Laško : SK Jugoslavija 3:2.

Sarajevo, 20. septembra b. Slavija (Sarajevo) : Jugoslavija (Belgrad) 1:2.

Osijek, 20. septembra b. Slavija (Osijek) : Gradjanski (Zagreb) 4:3.

Zagreb, 20. septembra b. Concordia (Zagreb) : BSK (Belgrad) 0:5.

Belgrad, 20. septembra b. BASK : Hajduk 2:0.

Curich, 20. sept. b. Hašk : Grosshoper 0:7.

Hazena

Ilirija:Jadran 16:0 (7:0)

Ljubljana, 20. septembra.

Danes dopoldne sta na igrišču Jadrana odigrali družini Ilirije in Jadrana začetno tekmo prvega dela kvalifikacijskega tekmovanja za prvenstvo L. 1938/37. Tekmi je prisostvovalo prav malo gledalcev, kar je pri našem ženskem sportu že nekaj običajnega.

Družina Jadrana je nastopila precej oslajena — s 6 juniorkami. Mnenja smo, da naj Jadran preizkuša svoje nove, mlade moči v trening-tekmah, ne pa v prvenstveni borbi z družino Ilirije, ki je trenutno sigurno najboljša v našem okrožju, ter s tem po nepotrebnem riskira dragocene točke.

Igra je potekla v veliki premoči Ilirijank, ki so stalno napadale, ter so zmago kakor tudi 2 točki zasluženo odnesle. Prezreti pa ne smemo tudi velike požrtvovalnosti Jadranih junior, ki so od časa do časa tudi pokazale smiselno igro in prav nevarne napade proti nasprotnikovemu голу. Malo več odločnosti pred golom Ilirije bi vsekakor izpremenilo rezultat.

Družina Ilirije se je zopet znašla, saj je kader rutiniranih igralok danes pokazal, da je dolgi odmor ni dosti škodil. Ako bodo dekleta vztrajale in zaigrale s takim elanom, kakor smo jih videli danes, potem jim prvenstvo ne odide.

Gole so zabile: V prvem polčasu Bernikova 5, Ruplova 2; v drugi polovici pa Bernikova 6, Ruplova 2, Metlarjeva pa 1. Rekord je vsekakor dosegla Bernikova, ki je sama niti manj kakor enajstkrat pretresla nasprotnikovo mrežo.

Družini sta nastopili v naslednjih postavah: Ilirija: Papež Ivica — Pribošček — Perdan, Papež Darinka — Rupel, Bernik, Metlar.

Jadran: Dejak — Buh — Erber, Macarol — Sloša, Werner, Halik.

Tekmo je sodil g. Doberlet prav dobro in zelo objektivno.

Pribičevićevci in Davidovičevci se združijo

Praga, 20. sept. m. Danes dopoldne so se sestali na konferenco člani predsedstva bivše SDS dr. Milan Kostić, Budisavljevič, Bošković, Kosanović in drugi. Značilno je, da je celi seji prisostvoval zastopnik Ljube Davidoviča in član vodstva demokratske stranke dr. Boža Marković. Navzoč je bil tudi zastopnik bivše menjoradniške stranke Gavrilović. Na sestanku se je govorilo o fuziji med Pribičevićevimi in Davidovičevimi demokratami. Ta novica se potrjuje tudi iz Zagreba.

Nihče se ne pritožuje

zaradi cene, kakovosti in lepega izgleda našega blaga. To pa pomeni več kot vsaka hvala.

Cene našega blaga za obleke so od 120— do 180— dinarjev po metru

VLADA TEOKAROVIĆ: KOMP.
PARACIN

Tkanine za vsak žep in vsak okus

Tovarniške prodajalne: LUBLJANA, Gradišče 4 in v vsakem večjem mestu Jugoslavije

Najhitrejši športnik na berlinski olimpijadi

Bolj ko se oddaljujemo od velikih olimpijskih dni v Berlinu, bolj občudujemo mogočne naprave na katerih so postavljali svetovni mojstri bajne rezultate, in bolj premišljujemo, ali je bilo vse to resnično doživeti ali ni bil morda samo sen. In če upoštevamo še tempo, s katerim so se razvijali dogodki in športnih prostorih in promet na zemlji, pod zemljo in v zraku, potem se človeku dozdeva vse to kakor pravljica. Ze samo športni dogodki so spravili celo največje hladnokrvneže iz ravno-vesja.

Tedaj so v Berlinu vsi občudovali samo zmagovalce in njihove uspehe. Nihče pa menda ni pomislil, kdo je med vsemi športniki, ki so bili tedaj v Berlinu zbrani, najboljši. To bomo skušali sedaj po olimpijadi, ko se je stvar umirila, ko je prešlo življenje športnika zopet v normalni tir, ugotoviti in bomo primerjali dosegene hitrosti posameznih športnikov in na podlagi tega se bodo pokazale največje brzine. Toda primerjava najboljših rezultatov v raznih športnih panogah je zelo interesantna: tekača proti kolesarju, jahalec proti veslaču, plavalca proti tekmovalcu za hojo.

Ce takole, rekli bi v olimpijskem tekmovanju primerjamo uspehe vseh športnih panog, vidimo, da so bili kolesarji pri vožnji na 1000 m s povprečnostjo 13.88 m na sekundo absolutno najhitrejši in da so edini njihovi tovariši, cestni dirkači, prevzili 10 m v sekundi.

Na tretjem mestu sledi olimpijski zmagovalac Josse Owens, ki je pretekel 100 m v 10.2 sekundah. Ta fenomenalni tekač je preletel v eni sekundi 9.81 m. On je namreč hitrejši v teku kakor v zraku, kajti za 8 meterski skok v daljavo potrebuje več kakor eno sekundo. Nato pa pridejo na vrsto tekači in sicer po temle redu: Na 200, 400, 800, 1500, 5000, in 10.000 m. Olimpijski zmagovalci na omenjene proge so pretekli v eni sekundi: 9.66, 8.60, 7.086, 6.584, 5.799 in 5.507 m. — Najhitrejša dekle je rabila za 100 m 11.5 sek. in je s tem za en dober meter počasnejša pri vsaki sekundi kot najhitrejši moški. Zelo se ji približa Forest Towns, ki je pretekel 110 m čez zapreke v 13.7 sekundah, ki je prešel pri tem 10 zaprek; v eni sekundi je pretekel 8.003 m.

Bajna hitrost ameriške štafete na 4 × 100 m se pri tej primerjavi še bolje pokaže v pravi luči. Na eno sekundo pride 10.05 m.

Tekači so pa še vedno vsi hitrejši kakor 8 mož v čolnu, ki so rabili v Grünau za 5.189 m eno sekundo. Maratonski tekač, ki je pretekel v eni sekundi 4.71 m pa vendar zasluži največje priznanje, kajti on je pretekel v eni uri povprečno 16.956 km in sicer dejansko, ne samo teoretično. To se nikakor ne da primerjati s tekmo na 100 m, kjer je dosegel tekač hitrost 35 km na uro; kajti ta je tekel samo 100 m.

Na Koroškem teče kri

Globoko je odjeknilo v srcih koroških Slovencev, ko se je v sredo raznesla vest, da je utihnilo življenje 31 letnega nadebnega pevca in prosvetarja g. M. Habicha, kmečkega sina v Hodišah. Postal je žrtev tistih sil, ki ne dovoljujejo, da bi se mogel slovenski kmet in prosvetar počutiti varnega na svoji zemlji in da bi Slovenec v polnem za upanju na poštenost mogel prožiti svojo žuljavo, a tudi žilavo roko svojemu nemškemu sosedu v deželi, da bi skupno delovala za blagor in procvit dežele, ki jo oba ljubita z istim veseljem in z istim ponosom, saj je vendar lepa in — njuna. Kot uničujoča megle leži ta temna sila nad slovensko koroško zemljo, pokriva lepoto gora in gričev, jezer in dolin, pači obraze ustrašenega prebivalstva in uničuje krasne lastnosti tega dragocenega kosa slovenskega naroda.

Kakor bi bil sistem v radikalnih znakih te moreče sile, tako ti udarjajo v najobčutnejših trenutkih kulturnega doživljanja koroških Slovencev. Lansko leto so klub močnemu orožniškemu kordonu padali ob priiki slovenskega pevskega koncerta v Kotmarji vasi kamni in gnila jaysca na oder. Jeseni lanskega leta se je v Dobri vasi pokazala vsa nizkoka degenerirane in plačane tolpe, ki je po slovenskem pevskem koncertu močno ranilo gđ. Milko Hartmanovo. In letošnjo sezono kulturnega delovanja koroških Slovencev spremljajo isti znaki, samo v močnejšem obsegu.

V nedeljo, dne 13. t. m. se je zbralo slovensko prebivalstvo južno in zapadno od Vrbskega jezera v velikem številu na vrtu Slajharjeve gostilne v Logi vasi, da proslavi praznik slovenske pesmi. Pevci iz Bilčova, St. Ilja, Rožeka, Skofič in Logavci so na lep, nekateri celo na dovršen način podajali koroške narodne pesmi. Med odmorji pa je marljivo sviral spretno izvežban tambaraški zbor iz Skofič. Gosp. prof. Tischler je kot zastopnik slovenske prosvetne zveze jasno in močno izrazil željo po miru in skupnem kulturnem delovanju v koroški deželi ter izjavil, da so Slovenci vedno bili za dostojen in pravičen sporazum. Po končani prireditvi se je zbrana množica zadovoljna sprevljala proti svojim domovom. Tudi hodiški pevci, ki so bili v velikem številu zastopani in so prišli s kolesi, so se proti noči podali proti domu. Ko se vozijo skozi sosednjo vas Skofiče, je Habichovo kolo došlo defekt. Odšel je v bližnjo gostilno, da bi popravil kolo. Tam so ga začeli gostje psovati z besedami »Cuše«, »frendiste« itd. Četudi je prišlo do prepira, je Miha Habich odšel sam z gostilne. Kar ga koncu vasi napadeta dva fant, od katerih je eden držal svetilko, drugi pa močan kol v rokah, s katerim je brez vsega prerokanja začel pretepati nič nevarnega slutečega Habicha. Allesch, Stihov sin iz Skofiča, po pokliku mesar in največji pretepač, katerega se vsa okolica boji, in najbrž raditega tudi lokalni vodja Heimatschutz, je udrihal s kolom po Habichu kakor po g. vvedi, ki je bila primejana v klavnico. Ni nehal, ko je abogi že nezavesten ležal na tleh. Ko je ubijalec bil že utrujen in prepičan, da je revež že mrtev, ga je pustil ležati v nezavesti. Proti jutru je prišel Habich domov ves otekel, z razbitim očesom in velikimi ranami na glavi. Čez nekaj ur je izgubil zavest in v hudih bolečinah se živel do srede dopoldne. Truplo je preiskala sodnijska komisija, ki je konstatirala, da je bila razbita lobanja in da je smrt nastala vsled okrvavelosti in odrevnelosti možganov. Orožništvo pa je šele na poziv sodnijske komisije aretiralo zločince.

Ni prvi slučaj, da je moral koroški Slovenec plačati svojo narodno značajnost s svojim življenjem. Prič pa je v borbi koroških Slovencev za svoj obstoj, da so pobili mladega nadebnega fanta in prosvetarja kakor govedo in ga pustili ležati v nezavesti dolge ure, ne da bi mu kdo izmed tistih oseb, ki so prizor opazovali iz sosednjih, ravnotako od nemurjev zasedenih hiš, priskočil na pomoč ali poklical zdravnika.

Zavorčevega Miha ni več med nami! Hodiško pevsko društvo je izgubilo dobrega tenorista in marljivoga sotrudnika, Zavorčeva hiša pa svojega najmlajšega in zvestega družinskega člana.

Ob njegovem grobu pa stoji vsa slovenska Koroška in slavi borca, ki je postal žrtev nemške kulture, kakor se propagira med koroškimi Slovenci.

Tudi oni, ki je tekmoval v hoji, je prehodil v eni sekundi 3.078 m in nekaj več kakor 14 km v eni uri.

Najbolj počasna pa je stvar v vodi. Najhitrejši plavalec je preplaval v eni sekundi 1.736 m, samo za 20 cm več kakor najhitrejša plavalca, ki je preplaval v eni sekundi 1.517 m. Toda moškimi se je posrečilo doseči v hrbtnem plavanju isto hitrost kakor ženskam v kravlu.

Tako smo si ogledali najhitrejše športnike sveta odnosno športne panoge z najhitrejšim tempom. Nastane pa sedaj vprašanje, kje bo meja te hitrosti in rekordov. Nekateri pravijo, da smo že prav blizu nje, drugi so zopet nasprotnega mnenja; vsekakor pa bo prihodnost prinesla še mnogo presenečenj, ker rekordi bodo še precej dolgo padali.

Najboljši evropski lahkoatleti

Zadnje olimpijske igre v Berlinu so prinesle v pogledu kvalitete evropskih lahkoatletov povsem jasno sliko. V tehničnih panogah (pri moških) so zmagali samo trije Evropejci. V kroglu Woelke, v kopju Stöck in v kladivu Hein. V evropski listi najboljših atletov so se Nemci izborno odrezali.

V skoku v daljavo je doseglo devet Evropejcev znamko 7.40 m. Long (Nemčija) je skočil 7.87 m, njegov rojak Leichum 7.76 m, Italijan Maffei pa je prišel na 7.73 m.

Pri skoku v višino so v ospredju Finci. Kotkas vodi s skokom 2.04 m pred Kalima, ki je skočil 2.01 m. Nato pride Nemec Weinkötze s skokom 1.99 m. V troskoku stoji na čelu evropske tabele Nemec Wöllner z znamko 15.27 m. Poljak Luckhaus je prišel na 15.21 m, Norvežan Haugland na 15.13 m. V skoku s palico je na čelu Danec Larsen, ki se je pognal 4.10 m visoko, sledi mu Nemec Müller s skokom 4.09 m, nato pa pride Madjar Bacsalmasi z višino 4.04 m.

In meti! Najboljši evropski mož pri suvanju krogle je Nemec Woelke, ki jo je zalučal 16.60 m daleč. Finec Bärland jo je sunil 16.23 m, z znamko 16.06 m pa je bil Estlandec Viiding tretji Evropejec. V disku stoji na vrhu zopet dva Nemca. Lampert ga je vrgel 52.81 m, Schröder pa 51.72 m. Na tretje mesto se je plasiral Šved Berg z metom 51.72 m. Veliki so bili uspehi pri olimpijskih igrah v metu kladiva. Na čelu tabele sta Nemca Hein in Black, katerima sledi Šved Wargard. Dosegli so pa te le rezultate: 56.49 m, 55.04 in 54.83 m.

Olimpijski zmagovalci v kopju pa je bil Nemec Stöck. Svetovni rekorder Finec Järvinen v olimpijskem stadionu ni mogel doseči svoje najboljšje forme. Prvi na listi pa je s svojim bajnim metom še vedno Järvinen, ki je zalučal kopje 77.23 metrov, na drugem mestu mu sledi Stöck z metom 73.37 m pred Poljakom Lokajskimjem ter Fincem Nikkanenom, ki sta ga oba vrgla po 73.27 m.

Na Koroškem teče kri

rala, da je bila razbita lobanja in da je smrt nastala vsled okrvavelosti in odrevnelosti možganov. Orožništvo pa je šele na poziv sodnijske komisije aretiralo zločince.

Ni prvi slučaj, da je moral koroški Slovenec plačati svojo narodno značajnost s svojim življenjem. Prič pa je v borbi koroških Slovencev za svoj obstoj, da so pobili mladega nadebnega fanta in prosvetarja kakor govedo in ga pustili ležati v nezavesti dolge ure, ne da bi mu kdo izmed tistih oseb, ki so prizor opazovali iz sosednjih, ravnotako od nemurjev zasedenih hiš, priskočil na pomoč ali poklical zdravnika.

Zavorčevega Miha ni več med nami! Hodiško pevsko društvo je izgubilo dobrega tenorista in marljivoga sotrudnika, Zavorčeva hiša pa svojega najmlajšega in zvestega družinskega člana.

Ob njegovem grobu pa stoji vsa slovenska Koroška in slavi borca, ki je postal žrtev nemške kulture, kakor se propagira med koroškimi Slovenci.

Ljubljanska kronika

Ljubljana, 20. septembra.

Jugoslovansko-holgarska liga v Ljubljani poziva svoje člane, da se udeležijo danes ob 9.30 na glavnem kolodvoru sprejema bratskih holgarskih veterinarjev. Pripeljejo se z brzovlakom iz Zagreba. Iz Ljubljane se odpeljejo dne 23. t. m. zjutraj v Split. Točen čas odhoda bomo naknadno javili.

Odbor JBL.

Avtoizlet: Trst, Gorica—Trst, eno-, dvo- in tridnevni; Benetke—Padova štiridnevni. — Brzovlak: Belgrad—Oplenac (kraljev grob). — Rim—Neapelj, 12 dni po Italiji. Pojasnila zastoj. — Uprava »Po božjem svetu«, Ljubljana, Wolfova 1.

Bivša tovarna Karla Pollaka na Vrhniki se bo dala v zakup. Ta tovarna že več let ne obratuje. Sedaj je v teku akcija, da bi se zopet pričelo obratovanje v tej tovarni na ta način, da bi se tovarniški objekti dali v zakup. S pričetkom obratovanja te tovarne bi dobili delavci in nameščenci bivše tovarne Karla Pollaka ponovno svoj zaslužek. Ostali dve Pollakovi tovarni za usnje obratujeta normalno. Ljubljansko tovarno vodi družba »Indus« d. z. o. z., kranjsko tovarno pa ima v zakupu tvrdka »Standard« d. z. o. z.

Mezdno gibanje mesarskih pomočnikov. Za drugimi poklici so začeli mezdno gibanje tudi ljubljanski mesarski pomočniki. Zahtevajo predvsem ureditev delovnega časa in zboljšanje mezd. V tem mezdnem sporu je javnosti težko zavzeti pravično odnosa, ker trdijo delodajalci, da so mesarski pomočniki za svoje delo že primerno plačani in da imajo dovoljne delovne razmere, na drugi strani pa zatrjujejo pomočniki o socialnem zastopanju. Zaradi posebnih razmer v tej važni živilski obrti pa je upati, da ne pride do stavke, temveč, da se bodo mojstri in pomočniki med seboj sporazumeli, kar bo javnost z zadovoljstvom pozdravila.

Naša vera v pravico

Zadnji »Koroški Slovenec« je objavil na uvodnem mestu naslednji članek:

»O rajnem velikem kanclerju Seiplu trdijo, da je bil najlepši v svoji veri v dobro vsakega človeka, tudi svojega osebnega nasprotnika. To njegovo lastnost pripisujejo življenjski kancleerjevi izredni plemenitosti in pravicoljubnosti. Mi Slovenci na Koroškem verujemo v dobro nemškega človeka, v pravičnost nemškega naroda. Ta naša vera ni nikakor izraz narodne slabosti, marveč dokaz silnega slovenskega moralnega čuta. V svojo narodno pravico verujemo danes bolj nego sploh kdaj in vera v njo je v nas tako silna, da jo pričakujemo od nemškega sosedu tudi še po stoletju naše borbe zanj. Ali zamore biti torej tudi vera otroška, nepredvidna ali nizkotna? Ali naj se je sramujemo?

Ob zadnji akciji znane organizacije z imenom »domovinska zveza — Heimabund« se je ta naša vera v nemško pravičnost omajala — to pristojujo priznamo. Dejstvo, da bi po nepoštenosti in nekorektnosti Heimabunda naši kmetje prišli ob pravično zastopstvo v občinskih kmečkih svetih, vzbujajo v nas upravičen odpor. Nekorektni in proti pomirjenju v vrstah slovenskega ljudstva napravljeni koraki nas boli, ker stojimo pred novim dokazom nestrpnosti imenovane nemške organizacije. Slovenski kmetje nadalje upravičeno nimajo nobenega interesa na nacionalno-političnem boju v svoji stanovski organizaciji. Kot zvestim državljanom in katoličanom jim končno ne more biti vse eno, če spremljajo na deželi imenovano akcijo parole kot »sedaj vrzemo črno«, »dež. kmečki vodja posl. Gruber mora izginiti!« i. dr.

Ob zadnjem dejstvu je vidna težkoča okoli rešitve našega narodnega vprašanja na Koroškem. Nam sicer najnovejša akcija Heimabunda ni nikako presenečenje in tudi ni osamljena v nizu zadnjih let, nazorno pa dokazuje neiskrenost gotovih krogov, ki govorijo v nasprotju z nami o rešitvi slovenskega vprašanja na podlagi izjav poedincev h temu ali onemu narodu. Očitno je danes, da bi se s pristankom na to stališče podvržili silnemu moralnemu terorju, ki ga izvajajo mnogi nestrpni nemški nacionalni krogi med nami do danes. V zavesti, da obvarujemo naše vasi ogabne in nezačajne borbe za vsakega poedince, moremo nosilce mrtke nestrpnosti in neiskrenosti kvečje-

mu odreči pravico stališča in vmešavanja v naše zadeve. V tej zvezi poudarjamo, da ne moremo razumeti, zakaj naj bi bila v očigled neopomirljivosti sedaj merodajnih nemških nacionalnih krogov naša zadeva po razpustu ali temeljiti prenosu vi koroškega Heimabunda naperjena proti državi ali deželi.

Ni v naši moči, da omajamo zaupanje v nemško pravičnost spet uredimo. Bojimo se celo, da bo, če se izvedejo oktoberke volitve v kmečko zvezo v smislu Heimabundovih težej, to naše zaupanje dokončno razveljavljeno. Atmosfera nove nacionalne nestrpnosti in novega nezaupanja je že po sebi malo pripravna za reševanje vprašanj tolike važnosti in koščljivosti, kot je narodnostno vprašanje na Koroškem. Volitve bi vrhutega ustvarile sliko južne Koroške, ki bi v svoji absurdnosti v ničemer ne zaostajala za ono oolki zadnjega ljudskega štetja. Nepopravljena krivica pa bi v nas nujno morala buditi mnenje, da gledajo poklicani krogi naše vprašanje z očmi koroškega Heimabunda.

Da se krivica nekorektnosti in nestrpnosti popravi, je vodstvo manjšinske organizacije ukrenilo vse potrebne korake. Ostane sedaj le še poziv rojakom: Mirno kri in trezno razodnost! Koroški Slovenci smo se napram svoji državi zadržali od njenega početka do danes tako, da je neupravičen tudi najmlajši sum nelojalnosti. Kar se posebej tiče kmečke stanovske organizacije v deželi, smo bili prvi, ki smo priznali njeno upravičenost ter smo jo s prvim delom našega vstopa stvarno in moralno podprli. Tudi danes gredo naše želje za tem, da izide iz volitev solidno utrjena na znotraj in zunaj. V koliko je podana njena notranja utrditost in solidnost v slučaju, da se vmešava v njene zadeve tuja, nacionalno-politična organizacija s kupovanjem kmečkih glasov, bo vedelo vodstvo koroške kmečke zveze samo presoditi. Mi prosimo samo naše kmete in kmečke volilce, naj ostanejo tudi zanaprej mirni in razodni! Tudi v bodoče jim bo čista njihova pravna sila in pravicoljubnost zvezdovodnici!

Uvodno smo zapisali besedo o naši veri v nemško pravičnost. In sedaj zapišemo: te naše vere nas tudi danes ni sram! In ne bi se je sramovali tudi ne v slučaju, da bi jo dogodki bližnje bodočnosti razveljavili. Senca ne pade nobena na nas.

Slovenski jezik v primorskih cerkvah

Slovenski jezik v cerkvah tržaških predmestij, to je v Barkovljah, Rojanu, Sv. Ivanu, Škedenju in pri Sv. Jakobu je zopet dovoljen. Kakor znano, je bilvi prefekt tržaške provincie Tiengo, ki je bil med tem prestavljen v Bologno, letos spomlad po silal vsem župnikom omenjenih cerkva po policijski dekret, da se v njihovih cerkvah ne sme več slovensko pridigovati, da se ne smejo opravljati v tem jeziku nobene obredne in druge molitve in da mora prenehati tudi slovensko petje. Poklicana vrhovna cerkvena oblast v Trstu je proti temu vložila odločen protest, ker je prefekt očitno kršil določbe konkordata, ki rabo slovenskega jezika, povsod, kjer so verniki slovenske narodnosti, izrecno štiti, in ker je prefekt posegel v področje, ki ga zakon priznava izključno le cerkveni oblasti. Bila je poslana spomenica tudi svetemu Očetu v Rim. Prefektova prepoved pa je imela močan odmev tudi po vsem katoliškem svetu sploh in je zbudila ogorčene proteste tudi v Jugoslaviji, kjer je zlasti »Slovenec« odločno protestiral proti takemu samovoljnemu koraku tržaškega prefekta, ki je imel zelo žalostne posledice. Slovenski verniki so namreč bojkotirali svoje lastne farne cerkve in hodili k sveti maši v oddaljene cerkve zgornje tržaške okolice, na Prosek, Opčine, Bazovico, Katinaro, Sv. Križ itd., tako da so ostale cerkve tržaških predmestij prazne in da na primer na dan domačega farnega patrona sv. Jerneja v Barkovljah ni prišel v cerkev noben slovenski domačin.

Ker so prti takemu stanju protestirali tudi pošteti tržaški Italijani, ki so poklicanim oblastem predložili, da se na ta način od zgoraj razburja slovensko prebivalstvo in škoduje državi sami, ki v sedanjih težkih časih rabi zadovoljne državljane, se je oblast zdaj končno udala in Tiengovo oledbo preklicala. Fašisti so sami uvideli, da so napravili napako in tajnik tržaške fašistične organizacije je zvalil vso krivdo na Tienga, ki je tudi v drugih rečeh prišel s svojimi lastnimi somišljeniki v konflikt ter moral oditi.

Toda zopetni vpostavitvi slovenščine v tržaških predmestnih cerkvah ni veliko zaupati, ker se je med tem začela akcija zoper slovenščino v goriskih cerkvah. Istega dne namreč, ko je policija v Trstu župnikom predmestnih cerkva dovolila, da se v njihovih cerkvah sme zopet rabiti slovenščina — oblast je, kakor se vidi, zopet obšla pristojno školovo oblast! — to je 27. avgusta, je poslal goriski policijski načelnik župnikom stolne cerkve in cerkve sv. Ignacija ukaz, da morata prenehati s slovenskimi pridigami, molitvami in petjem. Župnika sta se temu protivila, ker jima posvetna oblast ne sme v tem oziru ničesar ne prepovedovati ne ukazovati, sta se pa naposled morala pred silo dejstva udati.

Iz tega je razvidno, da posvetna oblast od svoje namere, da sčasom odpravi slovenščino vsaj iz vseh večjih centrov Primorja, ne bo odnehala. V Trstu se je navidezno za čas udala, zato pa je zastavila sedaj svoje delo v Gorici, kjer upa, da ne bo naletela na odpor ali vsaj ne na tako odločno, kakor v Trstu. Če se bo stvar v Gorici posrečila — tako računata fašistični režim — bo dan položaj, ki bo omogočal ofenzivo v Trstu ponoviti. Gre torej izključno za takičen odmor.

★

Iz konfinacije so se vrnili Rudolf Veljak in Valerij Tedesco iz Pobrege, Franc Bonin iz Boninova in Benjamin Bertok iz Bertokov, vsi iz koprškega okraja. Bili so svojčas zaprti in obsojeni v izgnanstvo zaradi svojega antifašističnega mišljenja, med drugim so jim očitali tudi, da so prepevali slovenske pesmi. V izgnanstvu so bili pet let in so bili zdaj pomiloščeni.

Komunistično mišljenje je med delavstvom v Primorju še vedno precej zakoreninjeno. Deloma gre za zavestni pragmatični komunizem, deloma, in to v večini slučajev, za nezadovoljnost s fašističnim režimom, ki se v ostrejši obliki javlja baš sedaj, ko se kažejo posledice abesinske ekspanzije, ki je, kakor hitro so bile vojne operacije končane, zaradi svojega končnega finančnega efekta povzročila gospodarsko krizo. Temu antirežimskemu pokretu so se postavili na čelo italijanski komunisti, ki žive v emigraciji, bore se pač pod izrecno komunističnim programom, ampak se po svoji najnovejši taktiki pozivljajo na nacionalne interese Italije in italijanskega naroda. Teža meseca so izdali v veliki množini letake malega formata, v

katerem pozivljajo stare fašiste in pa doraščajočo fašistično mladino, naj se upre sedanjim fašističnim diktatorjem, »ki so fašistični program od leta 1919 izdali«. V smislu tega prvotnega programa zahtevajo minimalne mezde, zemljo kmetom, ki jo obdelujejo, nacionalizacijo vojne industrije, progresivni davek na kapital in razlaščenje prevelikih premoženj, 85 odstotkov konfiskacije vojnih dobičkov veleindustrije ter demokratizacijo režima. Glede vprašanja narodnih manjšin pravi letak: »Borili se bomo za skupno fronto delavcev in kmetov, za slobo med severom in jugom in za edinstvo Italijanov z narodnima manjšinama Južnega Tirola in Julijske pokrajine v smislu narodne in socialne pravičnosti.« Za tem letakom stojijo komunisti in z njimi združeni socialisti, ki so pod letak podpisani. Med imeni iz Julijske pokrajine čitamo imena: Ivana Regenta, znanega tržaškega socialisti, Albina Vodopivca, študenta iz Vipave, Leo Weizena iz Reke, Feruccio Marijina iz Pulja, Viktorja Vidalijskega iz Trsta in drugih. Policija je seveda vsa na nogah in izvršuje številne aretacije. O teh aretacijah, oziroma o odkritju komunistične zarote v Italiji je poročal dopisnik znane ameriške »United Press«, g. Gorel v Rimu, pa ga je zato policija izgnala, njegove trditve pa označila kot izmišljene (da so namreč polovili kup ljudi v Milano, Turinu, Terniju, Genovi, Benetkah, po vsem Toskanskem itd.). Toda vse pa le ne bo izmišljeno, kajti te aretacije so se vršile in se še vrše v Primorju. Tako na primer so zaprli veliko delavcev, ki delajo v ladjedelnicah San Marco v Trstu, v tržaški ladjedelnici in v Pulji, kjer je na primer bilo razpečanih cel kup komunističnih letakov. Ti delavci so obtoženi tudi tega, da so nabrali za špansko rdečo vladu okoli 30.000 lir.

Trije otroci zgoreli. V noči od 14. na 15. tega meseca, ki je po vsem Primorju divjal hud vihar, je gorelo tudi v rihberškem okraju, in sicer v Brijah pri Alojziju Ličanu. Hiša se je vnela najbrž od isker iz kuhinje, ki jih je veter zanesel na streho. Pri tem so zgoreli trije otroci, ki so spali v sobi, katere je prva začela goreti. Starši, ki so z drugimi otroci spali v drugi sobi, so jih hoteli rešiti, pa jih niso mogli, in so komaj sami utekli smrti. Bajta je popolnoma zgorela, rečna družina je pa našla zavetje pri sosedih. — V isti noči je strela ubila 15. t. m. 13-letnega Bogomila Breliha na Bukovem pri Cerknem. Bila je namreč viharna noč in je udarila strela v hišo Franca Mavriča, ki je začela goreti, pri čemer je zgorelo tudi veliko sena in živine v hlevu. Fanta so našli čisto zogle-nega. Ostale škode je nad 20.000 lir. Tudi na Jasnem pri Cerknem je ta čas gorelo v hiši Jožefa Zajca, pa na Zgornji Kanomlji pri Ivanu Močniku. Oba imata ogromno škodo zlasti na senu. — V isti noči je v Istri požar uničil nad 10.000 kvadratnih metrov gozda med Vodnjanom in Perojem v puljskem okraju. V Peroju samem je ogenj uničil več sena kmetu Ivanu Matiču. — Tudi na Stari gori pri Gorici je gorelo pri Francu Hrovatinu. Ogenj je uničil skoro vso hišo ter ogromno množino sena; škode je nad 25.000 lir. Pa tudi v številnih drugih krajih so požari napravili večjo ali manjšo škodo.

Strog režim je uveden napram vsem trgovcem, in sicer zaradi nenadnega močnega dviga cen, zlasti kruha. Korporacijski svet mora v soglasju z županom in fašistično organizacijo določiti maksimalne cene za vse proizvode v dotičnem kraju, ki morajo cenik v svojih prodajalnah imeti na vidnem mestu, pa so dolžni strogo držati se teh cen. Ako trgovec nima zahtevane vrste blaga, mora prodati blago višje vrste, ki ga ima (na primer moko), po isti ceni, kakor stane nižja kvaliteta, katere nima v zalogi. Za prestopke čaka trgovca huda kazen, v najhujšem slučaju pa mu bodo trgovino zaprli. Da se dvig cen paralizira, zvišuje vlada mezde vsem kategorijam dela od 6 do 10 odstotkov, tola to zvišanje ne izda toliko, kolikor bi bilo treba in je mišljeno, ker se cene v veliko večji meri dvigajo dalje.

Zaprti so karabinerji v Slapu pri Vipavi 67-letnega Franca Kosmaka, ker so v njegovi hiši našli nekaj dinamita.

Predvojaške kurze, v katerih se mladina, ki še ni godna za vojaško službo, vadi v vojaških vajah in osnovnih pojmi vojaščine, so se letos po vsem Krasu, Divači, Dolovljah, Tomaju, Dornbergu, na Proseku, v Dolini, Devinu, Sesljanu, Suhorju, Sv. Križu na Opčinah, v Hruševju, Postojni, Senožečah, Studencu in Slavinu.

Človek - tehnika - kriza

V najstarejši dobi je človek živel — če govorimo samo o materialni strani njegovega življenja — le z dneva v dan. Edini smoter mu je bila samohranitev, usmerjena po njegovem nagonu. Preživljal se je le z lovom, z nabiranjem sadežev in užitnih zelišč. Dologoma si je udomačil živino, v čemer je že zasledoval najprimitivnejši smoter urejenega življenja. Kol pastir se je pričel seliti iz kraja v kraj, da je tako poskrbel živini novo pašo. Primitiven v svojem načinu življenja, je bil zadovoljen z vsem, kar mu je nudila njegova najbližja okolica. Razvojna stopnja človeka pastirja je od tu sicer počasi vendar vztrajno napredovala, saj se človek odklikuje od ostalih bitij s svojim izrazito razvitim razumom ter večnim stremljenjem po napredku. Ni bilo dneva, da bi si človek ne bil izboljšal načina svojega življenja. Tako smo se po krivuljah časa znašli v sedanjosti, ko se je znanost tako razmahnila, da je dosegla meje današnjih dni. Nikakor pa ni rečeno, da je s tem človekovega napredka konec. Naslednji rodovi bodo naše izsledke nenehoma izpopolnjevali dalje. — Toda tu se nam nehoti vsiljuje vprašanje, ali je človeštvo tega napredka v današnjem pomenu tudi deležno, ali si je v resnici izboljšalo življenjski položaj, kakor mu je namen, ali si je ustvarilo le trohico sreče, za katero sanja vekove? Ali in v koliko se razlikuje njegova borba za obstanek od onega primitivnega človeka? Odgovor na ta vprašanja je na dani Ce je bil pravi človek v svoji skromnosti nesrečen, je današnji človek v razkošju vesplošnega napredka dvakrat nesrečen, prečesen do dna svojega bivanja. Ironija! Kakor da bi namen napredka in znanosti šel za tem, da upropačata čim najširše plasti človeštva, da služita kvečjemu redkim poedincem zvezdnikom. Da — ves napredek je tržno blago, ki je za navadnega zemljana nedosegljiv ideal!

Vzroki neznosnega življenja in splošne stiske so v bistvu zlorabe napredka posameznih panog znanosti in sebične namene. Morala človeka je pač padla tako nizko, da je ta pozabil na svojo prirodno poslanstvo: delati in skrbeti za obči človeški blagor. To vodilo človeka je opažati vse doleči, dokler ne prestopi njihovega praga človek egoisti in materialisti, tako zvani kulturonesec. Dejstvo je, da so vodili kulturne delavce in znanstvenike v njihovem ustvarjanju in uresničanju idej najplemenitejši cilji — za obče dobro človeštva. Na eni strani so premnogi v svojem neskaljenem idealizmu za lepšo bodočnost človeka žrtvovali svojo življenje, na drugi strani pa se pešička, ki se je na teh žrtvah povzpela, vzela dobrine v zakup in z njimi gospodari po lastni volji.

Poglejmo samo v tehniko, ki predstavlja le vejico kosatega drevesa znanosti. Ta panoga je v zadnjih desetletjih tako napredovala, da koraka na čelu vseh ostalih panog znanosti in ved. Smoter tehnike je, da ustvari na zemlji nekaj raj. Njene koristi bi morale biti porazdeljene pravično na vse. V nasprotju s tem pa vidimo na čelu izkoriščanja tehnike edino velekapital, ki na račun modernega stroja vrže v brezdelež maso človeških moči, medtem ko ostanke cene produktom neizpremenjene. Na ta način doseže do ali celo nad sto odstotkov čistega zaslužka. Tako mu je kljub decimiranemu številu delavcev produkcija neizpremenjena ali se mu celo pomnoži. — Poznam podjetje, ki je imelo svojčas 5000 delavcev, pa danes obratuje le še s pičlo tretjino tega. Ti delavci z modernimi stroji danes producirajo več kakor onih nekdanjih 5000, pa cene produktom niso padle. Rajc obratuje podjetje danes s preostalimi delavskimi močmi v presledkih, kakor pa da bi cene znižalo in jih tako prilagodilo trenutnim razmeram kupne moči.

Pri nekem podjetju v praksi sem nekoč vprašal skupino delavcev, ki so čakali na šit, kaj in kako mislijo o današnji tehniki. Nepričakovano so mi z ogorčenim odgovorili, da je treba vso tehniko in inženjerje pobiti, češ, vi ste krivi današnje krize. Kakor izgleda to hipno res tako, je vendar pomisliti na cilje tehnike in na one idealne nesebične ljudi, ki so imeli pri tem le najboljši namen. Temu zlu časa so krive le osebe svetovnega kapitala, ki so si znale pridobiti tehnike prisvojiti. Ti ljudje ne poznajo ne državnih ne narodnostnih meja ter jim je prav vseeno, kaj in koliko propade na račun njihovega pohlepa po dobrinah, na račun njihove sreče in zadovoljstva. To so ljudje neomejenih možnosti.

Znašli smo se tako v dobi in trenutku, ko brez uvedbe načrtnega gospodarstva v pogledu tehnike in njenega območja ne moremo naprej. Zakoni bi morali zaščititi človeka tako, da bi se mu ne bilo treba ubijati za zaslužek, ki ga terja njegov eksistenčni minimum. — Kljub splošni modernizaciji tovarn bi morali delavci ostati na svojih mestih, cene proizvodov pa so še znatno nižje. Moderni stroji namreč znižajo cene produktov tako globoko, da si velekapital pri vsej modernizaciji tovarn na račun krčenja delavskih moči in neizpremenjenih cen v razmeroma kratkem času svojo premoženje podvoji ali celo poltriji. In to na račun izumov tehnike. — Umesno in potrebno bi bilo uvesti splošen zakon o pobijanju zlorabe tehničnih in znanstvenih pridobitev, saj je brezvestno izkoriščanje v tem pravcu v precejšnji meri povzročilo današnjo svetovno krizo. Enoten zakon bi morale uvesti vse države, kajti sicer bi obrahi v državah brez takega zakona prospevali na račun onih držav, kjer bi bil zakon uveden in bi tako bil v stvari efekt enak ničli.

Nezdravo razmerje med današnjo tehniko in človekom zarezuje sicer precej v živo, vendar vzroki svetovnega kaosa in krize kornijo globlje. Štiriletna svetovna vojna je privedla vojskujoče se države, posebno evropske, v obupen položaj. Vse naokrog je obubožalo. Trgovina je zastajala, ker so tovarne fabricirale le orožje. Nevoščujoče se države so se mizlično industrializirale in se tako osamosvojile od evropskih tovarniških proizvodov. Po vojni je večina vojskujočih se držav le s težavo obdržala red v svojih pokrajinah. Borili so se morala na eni strani proti masi, ki je stremela po razdelitvi premoženja, na drugi strani pa preprečiti velekapitalu, da ne dobi v svoje roke vso gospodarsko in politično moč. V ta namen so vlade izdale zakone, s katerimi so zaščitile privatno imovino, gospodarsko šibkejsje sloje in delavce. Proti temu se je dvignil kapital ter je z budno propagando, da bo to poseganje države v privatno gospodarstvo dovedlo do gospodarskega poloma, doseglo nezaupanje človeštva, ki je tako izgubilo vse veselje in voljo do smotrenega dela.

Nadalje in tehtne vzroke krize je iskati v nadprodukciji poljskih in industrijskih proizvodov — zopet zaradi pohlepa po profitu, kar je dokaz nesmiselnega gospodarstva.

Vsi dosedani ukrepi za omiljenje ali reševanje nje so bili po večini le trenutnega značaja in zato tudi trenutne vrednosti. Za popolno odpravo krize bi se moral hkrati zavzeti ves svet.

— Uvesti bi se moralo splošno načrtno gospodarstvo, uvesti tudi zakon o maksimalnih in minimalnih zaslužkih. V svrhu znižanja cen industrijskim proizvodom bi bila prva skrb odprava kartelov. S tem bi se dvignila kupna moč delovnega ljudstva, poživila prepotrebna industrija in zapostavilo čim večje število delavstva. Preprečiti bi se moralo vsako umetno držanje visokih cen proizvodov, ki se izsiljuje, n. pr. z mehanizmi žita v morje, s sežiganjem kave, bombaža in podobno.

Kako si zamišljamo odpravo krize pri nas?

Državam upnicam bi nujno kazalo predložiti gospodarsko stanje naše države ter doseči črtane posojili ali vsaj znatno znižanje teh. Nujno naj bi se dalje izdal ukaz, da se ves v inozemstvu naloženi denar v določenem roku vrne v državo. Po preteku tega roka bi v nasprotjem slučaju zapadel denar v korist države. Inozemskim kakor tudi našim tvečkam naj bi veljala naistotna prepoved nalaganja našega denarja v inozemstvu. Sploh naj se ves promet z inozemstvom vrši pod državno kontrolo, ki naj ji bo cilj zaščita odloka našega denarja. Uvedel na bi se dalje zakon o strogi zaščiti domačih ljudi (intelektualcev, fizičnih delavcev). Z uvedbo davka na plače tujcev, zaposlenih pri nas, naj bi se pošiljali v inozemstvo v svrhu specializacije naši ljudje. — Gospodarska politika naj bi težila za preskrbo novih (direktnih) tržišč (brez vsakršnih posredovalcev). Čim prej naj bi se korenito izvedla pravična agrarna reforma, da bi bilo narodno premoženje pravičnije porazdeljeno. S temi ukrepi bi si mogli ustvariti podlago za osamosvojitve, kolikor nam to nudi naše naravno bogastvo. — S pridobljenim denariem bi mogli izvesti zdravo in pravilno znižanje davkov, doseči izpopolnjen prometnih zvez, asanacijo mest in vasi, osuševanje zemljišč, povzdigniti letovišča in industrijo (predvsem v razvitih krajih, kjer sta v neposredni bližini na razpolago tuda in premog). Vse to bi se moralo izvršiti po skrbno izdelanih načrtih, tako da bi se regulirala ne samo najpotrebnejša dela, marveč tudi produkcija in konzum.

Primerjajmo državo s kmetijo, ki je tem trdnjša, čim več pridelava in čim manj kupuje. Toliko trdnjša bo še, če pridelava toliko, da od svojega pridelka še lahko prodaja. — Z osamosvojitvijo, s povzdigo industrije in oživiljenjem del bo mogoče prihraniti milijarde na uvozu, zaposliti brezposelne in delovne moči boljše plačevati. Le tako bo naša domovina kakor trdna kmetija, ki bo v slučaju prenizkih cen raje pridelek porabila doma, kakor ga prodajala po ceno; na ta način bi se analogno zboljšala tudi domača kupna moč. Treba se bo le temeljitje seznaniti s prirodnim bogastvom naše države in uvideli bomo, kaj in koliko nam vsega nudi, — da je tako rekoč ena izmed prvih držav v Evropi, če ne na svetu. Tu si moramo priznati, da smo v resnici pravi mladi, nezaupljivi in boječji, če si ne moremo in ne upamo samostojno opomoči.

Upam, da se bomo kaj kmalu tudi na gospodarskem polju izkazali tako hrabri in bojevitji, kakor smo sicer na bojnih in političnih poljanah. In tako gotovo nam posije lepše sonce.

lnž. G.

Novo pristanišče

Belgrad, 20. septembra. AA. V okviru programa o gradnji novih pristanišč na plovnih rekah je uprava pomorstva in rednega prometa dne 1. julija začela graditi pristanišče v Prahovu. Cetrav je bila zadnja leta zaradi prevoza materiala v borski rudnik letna kapaciteta pristanišča ogromna, so v Prahovu leta in leta pristajale ladje ob prirodnem obrežju. Zato je uprava pomorstva in rednega prometa začela graditi novo in moderno pristanišče na Donavi. Gradi se iz posebnega cestnega fonda prahovski obine. Proračun znaša 2 milijona din. Dolžina keja je 175 m. Pristanišče je urejeno za potniški in tovarni promet. Pristanski platu se gradi v dve nadstropji, za nizko in visoko vodo. Dela za to novo pristanišče bodo, tako računajo, gotova prihodnjo gradbeno sezono. V zvezi z gradnjo pristanišča v Prahovu bodo prihodnje leto preuredili tudi železniško postajo Prahovo-Dunav.

Detektiv

V humorističnem listu

V življenju

Vlomilec

Nekdaj

Sedaj